

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Opole, dnia 4 lutego 2022 r.

Poz. 355

UCHWAŁA NR XXXVII/269/22 RADY GMINY ŁUBNIANY

z dnia 31 stycznia 2022 r.

w sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Łubniany na lata 2021 - 2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1372 z późn. zm.) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r., poz. 710 z późn. zm.) po uzyskaniu pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Opolu, Rada Gminy Łubniany uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Łubniany na lata 2021 – 2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Łubniany.

§ 3. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Opolskiego.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia.

Przewodniczący
Rady Gminy Łubniany

Ryszard Buchta

Załącznik nr 1 do uchwały nr XXXVII/269/22 Rady Gminy Łubniany z dnia 31 stycznia 2022 r.

Program opieki nad zabytkami dla Gminy Łubniany na lata 2021-2025

**PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY ŁUBNIANY
na lata 2021-2025**

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.	3
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.	4
4. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.	6
5. Zasoby dziedzictwa kulturowego gminy Łubniany.....	13
6. Założenia programowe gminnego programu opieki nad zabytkami.	20
7. Zasady oceny wypełnienia działań programowych.	21
8. Instrumenty stosowane w realizacji programu opieki nad zabytkami.	22
9. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami	22
10. Tabelaiczny wykaz zasobu dziedzictwa – załączniki.	23

Opracowali:
mgr Damian Chamski
dr Maciej Krzywka

2021

1. Wstęp

Opracowanie dotyczy kwestii dziedzictwa historycznego w granicach administracyjnych gminy Łubniany. Jego celem jest przegląd i podsumowanie zasobów dziedzictwa oraz określenie kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami, które gmina będzie się starała podejmować, aby wypełnić nałożone na nią prawem obowiązki. Omówienie tych kwestii poprzedzono analizą uwarunkowań prawnych ochrony i opieki nad zabytkami oraz strategicznych dokumentów wykonanych na poziomie kraju, województwa opolskiego i samorządu, które postulują lub obligują gminę do konkretnych działań mających na celu dbanie o zasoby dziedzictwa.

2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Zgodnie z zapisami art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2021, poz. 710 z późniejszymi zmianami), obowiązek sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami spoczywa na wójcie gminy. Opracowanie takie ważne jest przez okres czterech lat i po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków przyjmowane jest przez radę samorządu terytorialnego. Następnie ogłaszane jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Z realizacji przyjętego programu wójt winien sporządzić dwa sprawozdania – pierwsze po dwóch, kolejne po czterech latach od przyjęcia programu. Sprawozdania te przedstawiane są Radzie Gminy, a następnie przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu wojewódzkiemu konserwatorowi zabytków.

Do celów Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Łubniany na lata 2021–2025, zgodnie z zapisami przywołanej ustawy należą:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ponadto, art. 4. przywołanej ustawy wyjaśnia, że ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Z kolei, art. 5. tejże ustawy wskazuje, że opieka nad zabytkiem sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza, którego obowiązuje w związku z tym zapewnienie warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;

- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.

Ochronę i opiekę nad zabytkami oraz dziedzictwem w Polsce ustanowiono i starano się uregulować za pomocą licznych obowiązujących ustaw i przepisów. O obowiązku ochrony zabytków przez Państwo i każdego obywatela mówią art. 5, art. 6 ust. 1 i art. 73 i 86 ustawy zasadniczej (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Zgodnie z jej zapisami „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 5), (...) stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (art. 6 ust. 1), a także zapewnia wolność korzystania z dóbr kultury (art. 73). Jednocześnie „Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa (art. 86)”.

Najważniejszym jednak aktem prawnym regulującym ochronę zabytków jest Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2021, poz. 710 z późniejszymi zmianami). W niej właśnie wyróżniono i zdefiniowano pojęcia „ochrony zabytków” i „opieki nad zabytkami”. Do ochrony odnoszą się wszelkie czynności władcze podejmowane w tym zakresie przez organy administracji publicznej, natomiast zadania należące do właścicieli i użytkowników zabytków, polegające na utrzymaniu ich we właściwym stanie technicznym nazywa się opieką nad zabytkami.

Ponadto ustawa precyzuje pojęcie zabytku jako nieruchomości lub rzeczy ruchomej, ich części lub zespołu, będącego dziełem człowieka lub związanego z jego działalnością i stanowiącego świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową.

Zasadnicze odniesienia do obszaru działań administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków zostały przedstawione w rozdziale pierwszym, zawierającym przepisy ogólne. Przede wszystkim jest to: zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych w celu trwałego zachowania zabytków oraz ich zagospodarowania i utrzymania; zapobieganie zagrożeniom, które mogłyby spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, czy też uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska. Kolejne rozdziały istotne w kontekście działań samorządów poświęcone są takim kwestiom, jak: formy i sposób ochrony zabytków, zagospodarowanie zabytków, prowadzenie badań, prac i robót oraz podejmowanie innych działań przy zabytkach, nadzór konserwatorski, zasady finansowania opieki nad zabytkami, Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami oraz ochrona zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, organizacja organów ochrony zabytków, funkcja społecznych opiekunów zabytków. Istotną zmianą wprowadzoną do zapisów cytowanej ustawy w roku 2017 jest umożliwienie finansowania prac konserwatorskich i robót budowlanych przez jednostki samorządu terytorialnego nie tylko zabytków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków, ale także ujętych w gminnej ewidencji zabytków oraz powołanie Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków (NFOZ). NFOZ to państwowy fundusz celowy, którego dysponentem jest Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zgromadzone środki mają być przeznaczone na ratowanie zniszczonych lub uszkodzonych zabytków, np. w wyniku powodzi lub pożarów.

Ustawę o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami uzupełniają akty wykonawcze – rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotyczące poszczególnych zagadnień związanych z ochroną i opieką nad zabytkami. Do najważniejszych należy zaliczyć:

- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2011 nr 113 poz. 661) oraz Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r., zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. z 2019 r. poz. 1886);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. z 2018 r. poz. 1609);
- Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2017 r. poz. 1674);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. z 2004 r. nr 212 poz. 2153);
- Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki "Za opiekę nad zabytkami" (Dz.U. z 2004 r. nr 124 poz. 1304).

Zadania z zakresu ochrony zabytków zawarte są również w innych ustawach:

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1372) w art. 7 ust. 1 pkt 9 stanowi, iż „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Dla realizacji ochrony zabytków zasadnicze znaczenie ma zastosowanie całokształtu przepisów odnoszących się do poszczególnych składników przestrzeni i rodzajów działań, a więc m. in. Ustawy o planowaniu przestrzennym, Prawa budowlanego, Prawa o ochronie przyrody, przepisów o gospodarce nieruchomościami. Każda z tych ustaw normuje według swojej właściwości zasady postępowania w przypadku obiektów i stref zabytkowych, np. w Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określone są zadania z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, szczególnie przy tworzeniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wymagane jest między innymi zdefiniowanie stanu zabytków, obszarów i zasad ochrony, zaś działania planistyczne muszą być uzgadniane z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Odniesienia do ochrony obiektów objętych ochroną konserwatorską znajdują się w następujących ustawach:

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1219 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1333 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1098);
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1990 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 485);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz.U. z 2015 r. poz. 774 z późn. zm.);

- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. 2021 r. poz. 1326);
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1535).

4. Uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.

4. 1. Uwarunkowania zewnętrzne

Cele te zarysowane są ogólnie w kilku podstawowych dokumentach, do których należą: Narodowa Strategia Rozwoju Kultury w latach 2004-2020 (wraz z jej uzupełnieniem na lata 2004-2024), Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022, Program Opieki Nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2020-2023, cele i kierunki wyznaczone w przygotowywanej nowej Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2030 r., Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego (systematycznie aktualizowany od 2002).

4. 1. 1. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury w latach 2004-2020 zakładała: zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całokształt historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.

Kwestie, związane z gminnym programem opieki nad zabytkami zostały opisane i realizowane były w ramach jednego z operacyjnych Narodowych Programów Kultury. Jest to program operacyjny „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”, podzielony na dwa priorytety, z których pierwszy zajmuje się rewaloryzacją zabytków nieruchomości i ruchomych, w celu poprawy ich stanu zachowania, zwiększania narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego, kompleksowej rewaloryzacją zabytków, zwiększenia roli zabytków w rozwoju turystyki, poprawy warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, a wreszcie zabezpieczania zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę. Drugi priorytet ma na celu rozwijanie i konserwację kolekcji muzealnych. Ustalenia strategii przedłużono poprzez **Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2024** do roku 2024.

4. 1. 2. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022 ma na celu stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, co zrealizowane ma być nakładem finansowym z budżetu państwa w wysokości ponad 25,5 mln złotych poprzez wypełnienie celów szczegółowych: optymalizację systemu ochrony dziedzictwa kulturowego, wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami i budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.

4. 1. 3. Program Opieki Nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2020-2023 w toku przeprowadzonej diagnozy i analizy SWOT wykazał, że liczba i zagęszczenie zabytków nieruchomości oraz archeologicznych plasuje województwo opolskie w czołówce na tle kraju. Atutami są pomniki historii, zespoły rezydencjonalne, zamki, drewniane kościoły, osiemnastowieczne twierdze. Szereg z tych obiektów ma znaczenie ponadregionalne i stanowi wizytówkę województwa. W oparciu o te zasoby możliwy jest rozwój regionu.

Zwrócono uwagę na brak skutecznej opieki nad zabytkami, która przejawia się brakiem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, aktualizacji gminnych ewidencji zabytków i gminnych oraz powiatowych programów opieki nad zabytkami. Sytuacja jest wynikiem niewystarczających funduszy i słabej wiedzy i edukacji w obszarze dziedzictwa.

Generalnie środki dostępne i przekazywane przez Państwo oraz w ramach funduszy europejskich na zabytki są za małe względem zasobu województwa. Ponadto prywatni właściciele

zabytków są właściwie wykluczeni z systemu dystrybuowanych tychże środków.

Zauważone czynniki, które wpływają na zniechęcenie i brak przekonania o skuteczności ochrony i opieki nad zabytkami takie jak: bariery prawne, decyzyjne, niewystarczający poziom współpracy, czy też zagrożenia wynikające z presji modernizacyjnej bądź postępującej degradacji wybranych grup zabytków. Zaniepokojenie wzbudziło szczególnie minimalistyczne zaangażowanie samorządów w ochronę krajobrazu regionu i dbałość o utrzymanie zabudowy z zachowaniem tradycyjnych form i materiałów. Szczególnie martwiący jest szybki proces utraty części zasobów zabytkowych województwa, szczególnie zabytków techniki i zabudowy folwarcznej oraz zagrożenie zniszczeniem cennych zamków i pałaców.

W obliczu faktu, iż bardzo nieliczne zabytki posiadają obecnie dokumentację cyfrową, za jedno z wyzwania, które powinny być podjęte uznano digitalizację zasobów, oraz inwentaryzację zabytków z wykorzystaniem metod takich jak skaning laserowy i fotogrametria z możliwością wirtualizacji wybranych zabytków.

Ważnym zadaniem powinno być opracowanie wspólnego programu promocji zabytków województwa opolskiego w skali kraju i Europy.

Program poprzez dwa zasadnicze cele strategiczne, nakreślone w ramach nich priorytety, wytyczone kierunki działań zakłada: dążenie do skutecznej ochrony i opieki nad regionalnym dziedzictwem kulturowym oraz wykorzystanie zasobów dziedzictwa jako źródła tożsamości i wyznaczania kierunków rozwoju województwa opolskiego. W ramach kierunków zaproponowano przykładowe zadania. Wiele z nich może być realizowane przez gminę, jednak podstawowym problemem jest zdobycie na nie finansowania. Przykładowo: w Priorytecie 1, w Kierunku 1. Zachowanie obiektów i zespołów zabytkowych i ich otoczenia w dobrym stanie technicznym i estetycznym, przykładowe zadanie polega na wprowadzeniu jako powszechnej zasady finansowania prac konserwatorskich (system dotacji) w obiektach zabytkowych przez poszczególne samorządy. Realizacja takiego postulatu łączyłaby się z ogromnym wysiłkiem finansowym, którego budżet gminy nie jest w stanie samodzielnie udźwignąć, skoro – jak napisano w programie – w rekordowym 2016 r. zaledwie dwudziestoma siedmioma dotacjami wsparto remonty zabytków za łączną kwotę ponad 6,7 miliona złotych. Obliczono też, że dotacje te zaspokajają 21,5 % kwoty oczekiwanej przez właścicieli zabytków.

Intencją zespołu opracowującego Program było także pochylenie się nad zabytkami techniki oraz obiektami zabytkowymi budownictwa wiejskiego i folwarkami. Są to obecnie zabytki zachowane w bardzo złym stanie, a ponadto często duże – więc wymagające pokaźnych nakładów finansowych – i, dla których brak pomysłu na adaptację do nowych funkcji i użytkowanie.

Zaproponowano też realizację zadań związanych z edukacją i szkoleniami na polu ochrony i gospodarowania zabytkami oraz doradztwa i wsparcia dla właścicieli zabytków (np. w formie ulg podatkowych).

CEL STRATEGICZNY I – SKUTECZNA OCHRONA I OPIEKA NAD REGIONALNYM DZIEDZICTWEM KULTUROWYM				
	PRIORYTET 1	PRIORYTET 2	PRIORYTET 3	PRIORYTET 4
	Utrzymanie i poprawa stanu zachowania regionalnego dziedzictwa kulturowego	Badanie, dokumentowanie i monitoring zasobów regionalnego dziedzictwa kulturowego	Ochrona krajobrazu regionu uwzględniającego wartości kulturowe i przyrodnicze	Profesjonalna i nowoczesna ochrona i zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego
	KIERUNKI:	KIERUNKI:	KIERUNKI:	KIERUNKI:
1	Zachowanie obiektów i zespołów zabytkowych i ich otoczenia w dobrym stanie technicznym i estetycznym	Weryfikacja i uzupełnienie rejestru zabytków oraz wojewódzkiej ewidencji zabytków	Wdrażanie narzędzi dedykowanych ochronie krajobrazu kulturowego	Zwiększanie aktywności samorządów w obszarze dziedzictwa kulturowego
2	Systemowe działania na rzecz zabytków stanowiących wyróżnik regionu oraz obiektów zagrożonych	Zwiększanie roli środowisk naukowych w działaniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego	Realizacja świadomej ochrony krajobrazu kulturowego	Rozwój opieki instytucjonalnej nad dziedzictwem kulturowym
3	Działania na rzecz utrzymania tradycyjnej zabudowy oraz stosowania tradycyjnych materiałów i form architektonicznych	Monitorowanie stanu zachowania zabytków ruchomych województwa opolskiego	Integracja działań ochrony krajobrazu w obszarze dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego	Wdrażanie nowoczesnych narzędzi ochrony zabytków
4		Opracowanie listy dóbr kultury współczesnej Opolszczyzny		
CEL STRATEGICZNY II – ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO JAKO ŹRÓDŁO TOŻSAMOŚCI I WYZNACZANIA KIERUNKÓW ROZWOJU WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO				
	PRIORYTET 1	PRIORYTET 2	PRIORYTET 3	PRIORYTET 4
	Zachowanie wielokulturowości regionu oraz tożsamości lokalnej i regionalnej	Rozwijanie współpracy regionalnej i integracji w obszarze dziedzictwa kulturowego	Edukacja na rzecz aktywnej odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe	Świadome wykorzystywanie walorów dziedzictwa kulturowego w rozwoju regionu
	KIERUNKI:	KIERUNKI:	KIERUNKI:	KIERUNKI:
1	Wzmacnianie znaczenia dziedzictwa niematerialnego	Rozwijanie współpracy regionalnej w obszarze dziedzictwa kulturowego	Zwiększanie aktywności społecznej w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego	Rozwój oferty spędzania czasu wolnego z oparciem o wartości krajobrazu kulturowego
2	Wspieranie działalności twórców ludowych i rzemieślników	Integracja osób i środowisk związanych z ochroną i opieką nad zabytkami	Opracowanie kompleksowej oferty edukacyjnej dotyczącej dziedzictwa kulturowego	Wspieranie inicjatyw związanych z tworzeniem lokalnych usług i produktów wykorzystujących zasoby materialne i niematerialne dziedzictwa
3	Popularyzacja wielokulturowego dziedzictwa Śląska Opolskiego			Tworzenie miejsc pracy związanych z dziedzictwem kulturowym

Fundusze na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami oraz ochronę dziedzictwa kulturowego pochodzą z budżetu państwa – Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Ministerstwa Spraw wewnętrznych i Administracji – Fundusz Kościelny oraz budżetów jednostek samorządów terytorialnych, a także funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Szczególnie ochronie zabytków poświęcone są programy operacyjne uruchomione przez Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkidn.gov.pl), pozwalające na uzyskanie dofinansowania na realizację zadań publicznych z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego. Są to programy: ochrona zabytków, wspieranie działań muzealnych, ochrona zabytków archeologicznych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji prowadzi programy: Razem bezpieczniej (związany poprawą bezpieczeństwa i zabezpieczeniem obiektów zabytkowych) i Fundusz Kościelny (przeznaczony na remonty i konserwację obiektów sakralnych).

Samorząd województwa udziela dotacji celowych na realizację zadań związanych z pracami konserwatorskimi lub robotami budowlanymi przy zabytkach województwa opolskiego, posiadających istotne znaczenie kulturowe. Udzielane są także fundusze regionalnym instytucjom kultury i pozostałym jednostkom organizacyjnym, które swoje siedziby mają w obiektach zabytkowych.

Gminy i powiaty mogą dotować prace remontowe i konserwatorskie przy zabytkach ze swoich funduszy. Powinny także realizować wydatki w ramach działalności bieżącej i inwestycyjnej w lokalnych instytucjach kultury i jednostkach organizacyjnych.

W 2020 r. dobiega końca okres w którym rozdysponowywane były środki z funduszy europejskich na okres 2014-2020. Obecnie wiadomo, że wsparcie kultury i ochrony zabytków w perspektywie finansowej 2021 –2027 będzie możliwe w ramach Celu Polityki 5 Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich, wiejskich i przybrzeżnych w ramach inicjatyw lokalnych.

Źródłem finansowania opieki nad zabytkami mogą być środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – możliwe jest dofinansowanie prac konserwatorskich przy zabytkowych układach parkowych, parkowo-wodnych i ogrodowych, w ramach programu Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Beneficjenci to jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, parki krajobrazowe i ich zespoły, uczelnie wyższe; organizacje pozarządowe, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego i jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe; podmioty będące właścicielem lub zarządcą zabytkowych parków i ogrodów.

Z programu Narodowego Instytutu Dziedzictwa pn. „Wspólnie dla dziedzictwa” finansowane mogą być działania dotyczące identyfikacji, dokumentacji i szerokiego upowszechnienia dziedzictwa kulturowego. Program kierowany jest do organizacji pozarządowych i realizowany w ramach Krajowego programu opieki nad zabytkami na lata 2019 –2022, Kierunek działania 3.2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

4. 1. 4. Strategia rozwoju województwa Opolskiego do 2030 (w opracowaniu) Z dotychczasowych prezentacji założeń Strategii można wywnioskować, że do kwestii dziedzictwa kulturowego i zabytków odnosi się jeden z kierunków działań Celu Strategicznego: Środowisko i Rozwój. Postulowana jest w nim dbałość o zachowanie dziedzictwa kulturowego, w związku z celem operacyjnym: Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Z kolei w Celu Strategicznym: Silna Gospodarka, w ramach celu operacyjnego: Ceniona Marka Regionu, zakładany jest rozwój silnych produktów turystycznych, jako które bardzo często wykorzystuje się atrakcyjne zabytki nieruchome.

4. 1. 5. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego (Uchwała nr VI/54/2019 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 24 kwietnia 2019 r. w sprawie uchwalenia zmiany Planu zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego)

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego (PZPWO) jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki przestrzennej na poziomie regionu. Aktualne kierunki polityki

przestrzennej w zakresie dziedzictwa kulturowego zostały ustalone w nowym, obowiązującym od 2019 r. PZPWO.

Dziedzictwo i jego ochrona służyć ma konkretnemu celowi, który został zdefiniowany w polityce kształtowania atrakcyjności turystycznej przestrzeni województwa (punkt. 9.4). Głównym celem polityki kształtowania atrakcyjności turystycznej jest udostępnienie i racjonalne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i walorów przyrodniczych województwa dla aktywizacji gospodarczej obszaru poprzez rozwój turystyki i rekreacji. Niestety żaden z zabytków gminy Łubniany nie został przez twórców planu wymieniony jako szczególnie atrakcyjny dla turystów. Natomiast, ze względu na niedaleką odległość od Opola, teren gminy należy klasyfikować jako należący do tzw. „zielonych pierścieni”, czyli obszarów zaplecza wypoczynkowego miast: Opola, Kędzierzyna-Koźle, Nysy, Brzegu, Kluczborka i w tej perspektywie starać się realizować założony cel planu. Twórcy planu zaznaczyli przy tym, że działania podejmowane w ramach polityki muszą uwzględniać potrzeby:

- zachowania dziedzictwa kulturowego oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz ich wykorzystania dla rozwoju turystyki,
- wykorzystania terenów wiejskich dla rozwoju turystyki,
- rozwoju infrastruktury turystycznej,
- rozwoju systemu szlaków tematycznych,
- wzmocnienia zaplecza wypoczynkowego miast (podmiejskich stref rekreacyjnych).

Określono też zasady dla podejmowanych działań realizacyjnych i podano zadania przykładowe, zgodne z tymi zasadami. Spośród trzech zasad, dla dwóch z nich opisano zadania, które dotyczą sfery zabytków i dziedzictwa kulturowego.

I tak, za zgodne z zasadą: Podnoszenie standardu zagospodarowania w obszarach rozwoju turystyki uznano działania polegające na restauracji i renowacji obiektów dziedzictwa kulturowego. Z kolei dla zasady: Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczo-krajobrazowych i dziedzictwa kulturowego, za zgodne z nią uznano działania:

- Porządkowanie i renowacja zabudowy historycznej i zasobów kulturowych dla wsparcia różnych form turystyki i rekreacji.
- Planowanie działań ochronnych i ich wprowadzanie do planów miejscowych (wyznaczanie stref ochrony konserwatorskiej, stref ekspozycji krajobrazu i obiektów). Wdrożenie procedur uzgadniania zamierzeń inwestycyjnych dot. infrastruktury turystycznej z planami ochrony parków krajobrazowych, obszarów Natura 2000 i parków kulturowych.
- Rozwój „przemysłu czasu wolnego” w dostosowaniu do potencjału przyrodniczo-krajobrazowego i kulturowego terenu. Zasadą kształtowania przestrzeni i prowadzenia polityki kształtowania atrakcyjności turystycznej.

Ponadto w punkcie 9.4.1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz ich wykorzystanie dla rozwoju turystyki, określono szereg działań, z których realną szansą realizacji dla gminy Łubniany w sferze dziedzictwa kulturowego ma jedynie: poprawa stanu technicznego, modernizacja, konserwacja, odbudowa zabytków i ich zespołów oraz pozostałych obiektów kultury.

Z kolei w ramach punktu 9.4.2. Wykorzystanie terenów wiejskich dla rozwoju turystyki, gmina mogłaby podejmować działania mające za zadanie: podnoszenie estetyki i ładu przestrzennego wsi poprzez dbałość o zachowanie historycznego układu przestrzennego wsi oraz lokalnych elementów regionalnego stylu architektonicznego.

To użyteczne podejście do dziedzictwa kulturowego uzupełniono o zakreślenie kwestii związanych z Polityką opieki i ochrony nad zasobami dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej (punkt 9.5). Jej myślą przewodnią jest ochrona dziedzictwa poprzez świadome kształtowanie zrównoważonego rozwoju, ładu przestrzennego i tożsamości kulturowej w województwie. Wyznaczone kierunki działania w ramach polityki to:

- 1) zachowanie ciągłości dziedzictwa regionalnego,
- 2) umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego,
- 3) kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla

ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.

Dla realizacji tych kierunków wytypowano następujące zasady i działania je uzupełniające:

1. Poszanowanie dla wartości zasobu kulturowego struktur zurbanizowanych.
2. Podporządkowanie działań inwestycyjnych w historycznych terenach zurbanizowanych i ich otoczeniu, ochronie wartości zasobu i jego ekspozycji.
3. Harmonizowanie zabudowy i zagospodarowania w otoczeniu obiektów zachowanego dziedzictwa kulturowego z cechami architektoniczno-urbanistycznymi tych obiektów.
4. Porządkowanie zabytkowych struktur urbanistycznych i ruralistycznych (eliminowanie obiektów niezgodnych z charakterem obszaru zabytkowego).
5. Zwiększanie dostępności do zabytków dla mieszkańców, turystów i inwestorów.
6. Podnoszenie świadomości społecznej w sferze ochrony dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury współczesnej.

Przytoczyć wypada także podpunkty określające działania szczegółowe polityki.

9.5.1. Zachowanie ciągłości dziedzictwa regionalnego, poprzez:

- ochronę i przywracanie wartości dziedzictwa materialnego o wyrazistej tożsamości, w tym rewitalizację i rewaloryzację zdegradowanych obiektów i obszarów historycznych;
- eksponowanie w strukturze przestrzennej najcenniejszych zasobów dziedzictwa regionu (zwłaszcza obszarów uznanych za pomniki historii);
- podniesienie rangi obiektów o wysokich walorach historycznych, architektonicznych i kulturowych;
- ochronę i kształtowanie struktur przestrzennych historycznych miast i wsi poprzez ochronę panoram i eksponowanie w sylwetach miejscowości dominant architektonicznych;
- kształtowanie przestrzeni publicznych w nawiązaniu do tradycji miejsca;
- kształtowanie i ochronę krajobrazów kulturowych zachowujących tożsamość i walory tradycyjnego krajobrazu wiejskiego;
- ochronę dziedzictwa archeologicznego;
- zachowanie różnorodności kulturowej regionu: pielęgnowanie tradycji i tożsamości regionalnej w powiązaniu z zasobami dziedzictwa materialnego;
- popularyzację i zwiększanie dostępności do zasobów dziedzictwa, w tym wprowadzanie nowych form zwiedzania zabytków, wykorzystanie nowych technologii.

9.5.2. Umiejętne zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego, poprzez:

- wykorzystanie sieci miast historycznych oraz atrakcji krajobrazowo-architektonicznych dla wyznaczania szlaków turystyki kulturowej;
- adaptację obiektów zabytkowych dla współczesnych funkcji;
- kreowanie produktów turystyki kulturowej w oparciu o tradycje historyczne;
- zagospodarowanie i udostępnianie stanowisk archeologicznych posiadających czytelną formę krajobrazową w celach dydaktycznych, naukowych i turystycznych;
- tworzenie płaszczyzn współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej w zakresie zachowania i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki kulturowej.

9.5.3. Kształtowanie tożsamości regionalnej i budowanie klimatu społecznej akceptacji dla ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego, poprzez:

- kreowanie ośrodków budowania tożsamości kulturowej regionu (obszary, miasta i wsie historyczne i zabytkowe);
- stymulowanie partycypacji społecznej w podejmowaniu działań dotyczących zarządzania dziedzictwem kulturowym i służących ochronie obiektów zabytkowych;
- propagowanie korzyści płynących z zachowania dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz typowych dla regionu form budownictwa tradycyjnego;
- promowanie najlepszych przykładów działań związanych z zachowaniem dziedzictwa kulturowego;
- wspieranie podmiotów działających w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego regionu.

Z przykrością stwierdzić wypada, że aktualny Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego nie wyznacza działań mających na celu ochronę i opiekę nad zabytkami w gminie Łubniany. Na rysunku archiwalnego planu odnoszącym się do ochrony dziedzictwa, na terenie gminy oznaczono zaledwie pojedyncze miejsce ochrony – zabytkowy kościół filialny pw. św. Barbary w Kolanowicach (jako zespół zabytkowy). Gmina musi zatem sama rozeznawać i wyznaczać zabytki oraz obszary działania w celu realizacji nakreślonych planem polityk.

4. 2. Uwarunkowania wewnętrzne

4. 2. 1. Strategia Rozwoju Gminy na lata 2021 – 2030 (obecnie w opracowaniu)

Gmina prowadzi ankietę mającą na celu wyłonienie i zdefiniowanie strategicznych celów dalszego rozwoju, w oparciu o działania samorządowe. Nie jest więc na obecnym etapie możliwe nawiązanie programem do strategii rozwoju gminy.

4. 2. 2. Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP)

Zasady zarządzania przestrzenią, odnoszące się do dziedzictwa, ukazują rzeczywisty zakres ochrony i opieki nad zabytkami funkcjonujący w gminie. Ich analiza pozwala dostrzec, czy w gminie stosowana jest jakaś ogólna strategia lub waloryzacja mająca chronić istotne dla gminy elementy dziedzictwa, które cechy dziedzictwa gmina pragnie chronić lub eksponować oraz jaki sposób wybrano do realizacji tej strategii. Istotne zapisy związane z tymi zasadami zawarte są w 21 obowiązujących gminnych MPZP gminy Łubniany (niektóre z nich z późniejszymi zmianami). Należy przy tym zaznaczyć, że najstarsze z planów powstały w latach 1995, 1999 i 2000, czyli jeszcze przed obowiązującą od 2003 r. Ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i związaną z nią transformacją systemu ochrony zabytków w RP1 oraz późniejszymi rozporządzeniami MKiDN. Pomimo tego zwrócić należy uwagę na dużą spójność i konsekwencję polityki jaką gmina obrała w celu prawnego chronienia zabytków.

Zarówno zabytki nieruchome, archeologiczne jak i obszary ruralistyczne należy uznać za realnie i skutecznie chronione w myśl ustaleń miejscowych planów. Wyznaczono strefy ochrony cennych układów ruralistycznych, strefy „OW” obserwacji archeologicznej, a także strefę „B” pośredniej ochrony konserwatorskiej. Ponadto wysoko należy ocenić ochronę wartości kulturowych w rozumieniu charakteru zabudowy. Zasady zagospodarowania działek odnoszą się do skali zabudowy, wysokości zabudowy (ograniczając ilość kondygnacji nadziemnych do 1, 2 rzadko 3), nawiązaniu wyglądem do sąsiedztwa, nawiązaniu układem kalenicy do sąsiedztwa, harmonijnego wkomponowywania nowej zabudowy, lokalizacji obiektów gospodarczych i garaży na tyłach działek. Generalną wskazaną i pożądaną zasadą jest nawiązywanie formą nowych budynków do architektury regionalnej. Plany chronią również istniejący drzewostan i wskazują proporce obszaru zabudowanego na posesjach względem terenów zielonych. Wszystkie te przepisy skutkują i będą skutkować spójnym, uporządkowanym i estetycznym krajobrazem wsi w gminie.

W odniesieniu do budynków znajdujących się w rejestrze lub ewidencjach zabytków i strefach ochrony obowiązują zasady: utrzymania geometrii i spadku dachu oraz określonego układu kalenic, zachowanie i odtworzenie detali architektonicznych elewacji (o ile występują), dostosowanie nowych otworów okiennych i drzwiowych do historycznego wizerunku budynku, zakaz rozbudowy i nadbudowy lub jedynie w uzasadnionych przypadkach, w których nowo powstałe elementy mają nawiązywać skalą, stylistyką i materiałem do zabytkowego, chronionego sąsiedztwa; zakaz sytuowania masztów (dominant naruszających skalę i zakłócających kulturowy charakter wsi), dopuszcza się

1 Zainteresowanym znaczeniem tej transformacji warto polecić zapoznanie się z raportem Kongres Kultury Polskiej, który odbył się w Krakowie we wrześniu 2009 r. (dostęp online: <https://instytutkorfantego.pl/wp-content/uploads/2019/02/Raport-o-systemie-ochrony-dziedzictwa-kulturowego-oprac.-zbiorowe.pdf>) oraz powstałymi w jego efekcie publikacjami Jacka Purchli (np. Purchla, J. 2010 „W stronę systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce”, *Zarządzanie Publiczne*, Nr 2 (12)).

przebudowę i remont budynków pod warunkiem zastosowania tradycyjnych materiałów budowlanych oraz dopuszcza się wymianę okien na plastikowe z zachowaniem podziałów okiennych. Plany odnoszą się również do kwestii ogrodzeń, niekiedy wymagając stosownej ich wysokości i/lub aby były ażurowe – nie przesłaniały budynków i nie zakłócały charakteru zabudowy. W strefach utrzymane mają też być w niezmienionym kształcie zachowane główne elementy historycznego rozplanowania, układ ulic, linia zabudowy itp. Wskazano też często konkretnie kolorystykę w jakiej należy utrzymywać elewacje oraz dachy.

Pochwalić też wypada zapisy zawarte w nowszych planach, które pozwalają na odstępstwa od przytoczonych powyżej zasad po skonsultowaniu i uzyskaniu pozytywnej opinii służby ochrony zabytków. Dopuszczono także możliwość rozbiórki obiektów objętych ochroną konserwatorską, jednak tylko w okolicznościach uzasadnionych bardzo złym stanem technicznym, po wykonaniu dokumentacji dla celów archiwalnych, w zakresie uzgodnionym z Opolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Gmina nie zamknęła więc zupełnie drogi dla racjonalnych potrzeb niezastosowania się do ustalonych zasad planistycznych, opierając się na decyzji i fachowej wiedzy organu, który zajmuje się ochroną zabytków.

W kilku przypadkach ochrona została rozszerzona nawet na cenne obiekty niefigurujące w gminnej ewidencji zabytków i znajdujące się poza strefami ruralistycznymi. Przykładem są tutaj zapisy planu dla wsi Kępa (Uchwała XII/86/12 z dnia 30 stycznia 2012 r.) gdzie dla całej zabudowy ul. Opolskiej, nie tylko dla obiektów figurujących w GEZ, ochroną objęto: formę architektoniczną, wygląd zewnętrzny otworów, zewnętrzny detal architektoniczny, rodzaj i materiał pokrycia dachu oraz wykończenia ścian zewnętrznych, a ponadto historyczne elementy konstrukcji i wystroju wnętrza.

W odniesieniu do ochrony zabytków archeologicznych plany określają ją jedynie interwencyjnie – w przypadku dokonania odkrycia – tam, gdzie nie występują rejestrowe lub ewidencjonowane stanowiska archeologiczne o określonej lokalizacji. Natomiast w przypadku znanych i chronionych stanowisk ustalono ochronę w granicach działek lub strefy buforowe o zasięgu 35 m od środka stanowiska.

Reasumując, planowane zagospodarowanie przestrzenne gminy w kontekście traktowania dziedzictwa ocenić należy wysoko i pozytywnie. Nie ma obszarów dla którego brak jest aktualnych planów, zabytki są wskazane, a zasady ich ochrony określone zrozumiale, jednoznacznie i szczegółowo. Przeważa podejście kompleksowe, nakierowane na uporządkowany, estetyczny efekt zarówno ogólny jak i szczegółowy. Uwagę należałoby zwrócić jedynie na odniesienia do kapliczek i krzyży przydrożnych, do których czasem nie określono zasad postępowania, czy ochrony, pomimo że zostały oznaczone na rysunkach planów.

5. Zasoby dziedzictwa kulturowego gminy Łubniany.

5. 1. Historia

Najstarsze archeologiczne dowody osadnictwa na terenie gminy związane są z epoką kamienia. Zabytki ruchome o bardziej sprecyzowanej chronologii powiązane z okresem środkowej epoki kamienia – mezolitu – czyli okresem ok. 8000–4800 p.n.e.. Są to narzędzia krzemienne znane z niemieckich archiwaliów. Odkryto je w wydmy leśnej położonej na zachód od stacji kolejowej w Jełowej w kwartale leśnym 50 przy Dąbrówce Łubniańskiej oraz przy na polu przy miejscowości Biadacz, 100 m na wschód od granic Luboszyca i Czarnowásów. W obu przypadkach stanowisk archeologicznych nie udało się potwierdzić dalszymi znaleziskami, w trakcie badań powierzchniowych.

Udokumentowane współcześnie ślady działalności człowieka pochodzą z okolic Jełowej. Liczne zabytki krzemienne o niepewnym datowaniu, uznawane za prawdopodobnie mezolityczne odkryto tam na stanowisku archeologicznym o numerze AZP 87-38/21/32. Nieopodal zidentyfikowano także i potwierdzono osadnictwo neolityczne – ok. 5200–1900 p.n.e. Można zatem stwierdzić, że na południe od centrum Jełowej, oraz na południowy-zachód od Kobylna znajdują się najstarsze, pewne osady z epoki kamienia w gminie. Na stanowisku AZP 87-38/26/37 odkryto osadę związaną przez badaczy z kulturą pucharów lejkowatych, której ludność zajmowała się hodowlą, rybołówstwem i wczesnymi formami uprawy.

Na pozostałe znaleziska neolityczne składają się nieliczne skorupy ceramicznych i pojedyncze toporki kamienne, wióry lub narzędzia krzemienne, o których wiem z niemieckich źródeł archiwalnych.

Z kolei najwcześniejsze wzmianki w źródłach pisanych pochodzą z dokumentów wydanych w 1254 r.2 i 1260 r.3 przez księcia Władysława opolskiego. W pierwszym piśmie Kępa (*Kempa*) pojawia się jako odniesienie geograficzne, natomiast w drugim piśmie książę nadał ze wsi *Lublane* na rzecz klasztoru Norbertanek (zakon oparty na zmienionej regule św. Augustyna – tzw. Premonstratensi lub augustianie zreformowani) w Czarnowąsach 10 kamieni wosku lub tę samą ilość miodu. Łubniano należały do darowanych dóbr klasztoru do 1633 r., opiekę duszpasterską nad nią sprawował natomiast wikary z kolegiaty św. Krzyża w Opolu.

Pozostałe wsie gminy łubniano pochodzą z dwóch faz kolonizacji tych terenów – średniowiecznej i nowożytnej (pruskiej, Fryderycjańskiej). W pierwszej fazie lokowane były również: Jełowa, Luboszyce i Kobyłno (ok. 1300). Zachował się dokument nakazujący lokację wsi Brynica (*Brynice*) pochodzi z 1333 r. Biadacz miałby się wg niektórych badaczy pojawić już w dokumencie z 1279 r. jako wieś nadana razem z Mechnicami również klasztorowi w Czarnowąsach. W dokumencie tym widnieje jednak nazwa *Vresce* która przez badaczy niemieckich łączona jest z miejscowością Wrzoski. Biadacz, jako „*Widecz*” wymieniany jest natomiast w dokumencie z 1356 r., w którym Mikołaj, proboszcz kościoła Św. Krzyża w Opolu, informuje, Przecława (Priclaus), biskupa wrocławskiego, iż dziesięciny z Biadacza i kilku innych wsi k. Opola należą do wikariatu w chórze opolskim. Prosi on jednocześnie biskupa o zrzeczenie się pretensji do nich i aby w te dziesięciny uposażył wikariusza kolegiaty św. krzyża. Podobnie początki Kolanowic nie są pewne. Odnoszenie do nich nazwy Colini villa pojawiającej się w dokumentach wydanych w 1243 i 1248 r.4 jest najpewniej błędne, gdyż mowa w nich raczej o Kolnowicach koło Białej w powiecie prudnickim. Wskazują na to wymieniane i wydające dokumenty osoby oraz sąsiednie wymieniane w nich miejscowości.

W drugiej fazie kolonizacji, w 2 połowie XVIII w. powstały Grabie, Masów i Dąbrówka łubniańska (1773).

Ziemie gminy w początkach okresu historycznego należały do organizacji plemiennej Opolan. Od X wieku znajdowały się we władaniu monarchii Przemyślidów (921-990), a pod koniec tego stulecia polskich Piastów (990-1339). W okresach 1172-1202 i 1281-1521 łubniano należały do księstwa opolskiego, a pod koniec średniowiecza, za sprawą księcia Jana II Dobrego do utworzonego przez niego księstwa opolsko-raciborskiego. Księstwo nie było przy tym zupełnie samodzielne, będąc lennem czeskich Luksemburgów i Jagiellonów (1339-1526). Po bezpotomnej śmierci Jana II (ostatniego w linii Piastów opolskich) tereny te znalazły się w panowaniu korony czeskiej, którą władali wówczas austriaccy Habsburgowie (okres 1526-1763). Było jednak nadawane jako lenno wprawdzie niemieckiej rodzinie Hohenzolernów, a następnie także polskim Wazom. W dobie późnej nowożytności, w konsekwencji trzech wojen śląskich (1740-1742), (1744-1745), (1756-1773) pomiędzy Austrią i Prusami, większość Śląska – w tym księstwo opolsko-raciborskie – przypadła Prusom. Księstwo uległo następnie likwidacji w związku ze scentralizowaniem pruskiej administracji. Stabilizacja, która nastąpiła po zakończeniu konfliktów z końca XVIII i początku XIX w. i ostatecznym pokonaniu Napoleona, poskutkowało utworzeniem w 1815 r. rejencji opolskiej. Funkcjonowała ona w granicach Prus do 1918 r., a następnie w Republice Waimarskiej i III Rzeszy wprawdzie jako rejencja opolska, a od 1919 do 1938 jako prowincja górnośląska. Po II wojnie światowej, w 1950 r. łubniano znalazły się w ziemiach województwa opolskiego.

Historycznie był to niemal nieustannie teren pogranicza, przechodzący „z rąk do rąk” i będący przestrzenią mieszania się wpływów politycznych, kulturalnych (polskiej, niemieckiej i czeskiej) oraz różnej etnicznie ludności. Miał ponadto przeważnie charakter peryferyjny względem zmieniających się, oddalonych głównych centrów administracyjnych. Po II wojnie światowej tutejsza ludność przez

2 SUB, bd. 3, 1251-1266, H. Appelt, J. J. Menzel 1984, W. Irgang [red.], Köln – Wien, s. 361-362, nr 571.

3 SUB, bd. 3, 1251-1266, H. Appelt, J. J. Menzel 1984, W. Irgang [red.], Köln – Wien, s. 223-224, nr 340.

4 SUB, bd. 2, 1231-1250, s. 145-146, W. Irgang, 1977, Wien – Köln – Graz, nr 242 i s. 204, nr 345.

5 lat zabiegała o oddzielenie Śląska Opolskiego od województwa śląskiego, co nastąpiło ostatecznie 28 czerwca 1950 r., wraz z powołaniem województwa opolskiego.

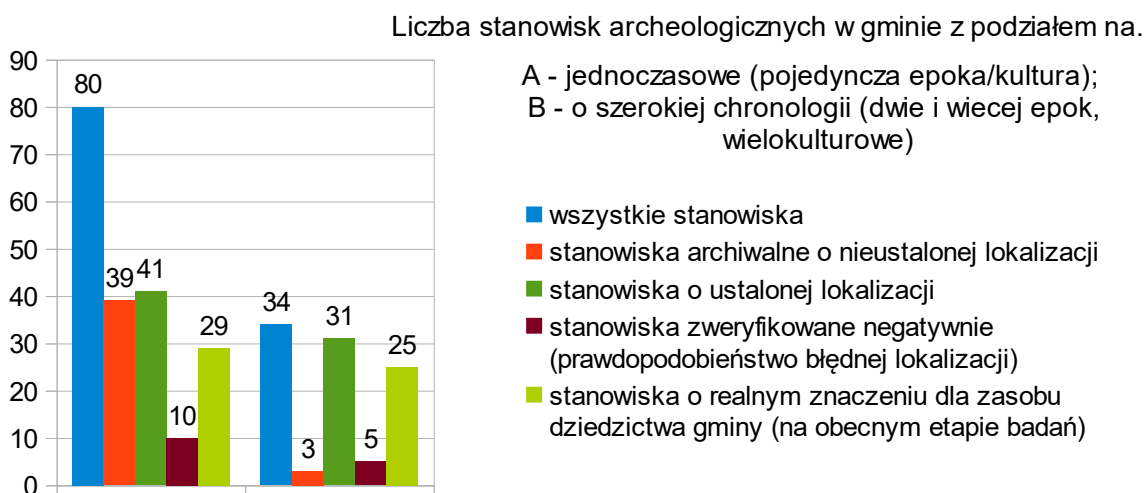
5.2. Zasoby dziedzictwa

5.2.1. Dziedzictwo archeologiczne

Stanowiska archeologiczne zidentyfikowano na terenach niezalesionych. Wynika to po części na pewno ze sposobu prowadzenia powierzchniowych badań archeologicznych w ramach AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski), ale również z braku stanowisk archeologicznych posiadających czytelną formę powierzchniową, takich jak kurhany, czy grodziska. Brak jest więc udokumentowanych śladów historycznej i prehistorycznej działalności człowieka i osadnictwa ludzkiego w północnej części gminy (lasy oraz tereny Stobrawskiego Parku Krajobrazowego) oraz w lasach zajmujących południowo-wschodnią część jej terenu, pomiędzy miejscowościami Góra, Brynica, Łubniany, Masów i Biadacz. Wynika z tego, że potencjał archeologiczny gminy nie został dotąd w pełni określony. Szacować wypada, że mniej-więcej połowa powierzchni gminy nie mogła być dotąd i najpewniej – ze względu na charakter użytkowania terenów leśnych – nie będzie mogła być w przyszłości właściwie rozpoznana archeologicznie.

Ilościowy potencjał archeologiczny gminy Łubniany

Spośród 114 zidentyfikowanych w ramach AZP stanowisk archeologicznych aż 43 to stanowiska archiwalne, dla których nie można obecnie wskazać lokalizacji. Nie mają one zatem praktycznie żadnego oddziaływania na przestrzeń gminy, nie sposób ich chronić, zarządzać bądź gospodarować nimi.

Z punktu praktycznego rozpatrywać wypada zatem przede wszystkim 71 stanowisk archeologicznych o znanej lokalizacji, z których 30, to stanowiska o szerokiej chronologii, obejmującej dwie i więcej epok. Dodać też należy, że 13 spośród tych stanowisk zostało zweryfikowanych negatywnie w trakcie kolejnych etapów badań terenowych AZP. Nie zawsze taka weryfikacja jest ostateczna, ma na nią bowiem wpływ dostępność terenu. Przykładowo, w przypadku terenów zalesionych lub nieużytków bez wykonania sondaży odkrycie materiału ruchomego na powierzchni jest bardzo mało prawdopodobne.

Najstarsze ślady działalności człowieka na terenach gminy pochodzą z epoki kamienia. Zabytki datowane na ten okres pozyskano w sumie z 23 lokalizacji. Ścisłej chronologii ustalono dla 18 stanowisk, wyróżniając 4 stanowiska ze środkowej epoki kamienia (mezolit – ok. 8000–4800 p.n.e. na ziemiach Polski) oraz 14 z młodszej epoki kamienia (neolit – ok. 5200–1900 p.n.e.). Należy zaznaczyć, że także 31 spośród 45 stanowisk archiwalnych o nieustalonej obecnie pozycji przestrzennej, to znaleziska z epoki kamienia.

Odkryte stanowiska z tego okresu to głównie ślady osadnictwa i punkty osadnicze archiwalne lub częściowo już negatywnie zweryfikowane. Są jednak także trzy bardziej rozległe stanowiska osadnicze koło Jełowej (AZP nr 87-38/12/1; 87-38/14/3; AZP 87-38/26/37, nr rejestru A – 613/84), w tym jedna wpisana do rejestru zabytków.

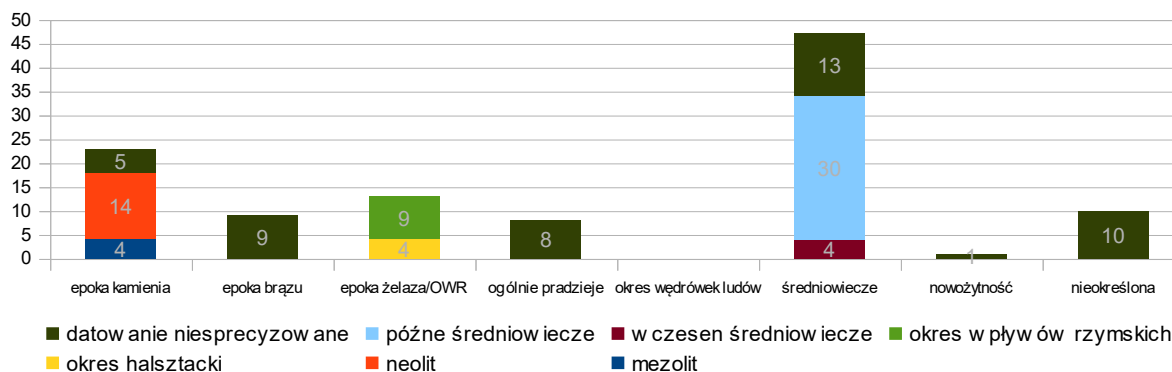
Kolejną grupę chronologiczną pod względem ilościowym, tworzą stanowiska z czasów średniowiecza. Jest ich w sumie aż 47 o ustalonej lokalizacji i 7 archiwalnych o nieustalonej pozycji, czyli w sumie 54 – tyle samo co tych z epoki kamienia. Spośród stanowisk o realnym znaczeniu dla gminy 4 są wczesnośredniowieczne (XVIII-XIII w.), 30 późnośredniowiecznych (XIII-XVI w.) i 13 datowanych szeroko na cały okres. Do najciekawszych znalezisk na terenie gminy należy wpisane do rejestru zabytków grodzisko z XIV-XV w. w Brynicy (AZP 86-37/2/3, nr RZ A-504/78). Obiekt ten był kilkakrotnie badany i zebrano na nim sporo materiału ruchomego. Niestety w dużej mierze uszkodzono i zniszczono znajdujące się pod ziemią relikty w trakcie powojennych prac budowlanych. Wiadomo, że w obrębie majdanu grodzisko funkcjonowały średniowieczne murowane budynki. Warte uwagi są też osady na obu brzegach Małej Panwi w Kolanowicach (AZP 88-37/19), niedaleko której odkryto także liczne ślady wytopu żelaza oraz w Luboszytach (AZP 88-37/34).

Następny zespół chronologiczny stanowią ślady z epoki żelaza i okresu wpływów rzymskich. Jest to w sumie 17 stanowisk, w tym 4 archiwalne o nieustalonej lokalizacji. Największe znaczenie należało by przypisać osadzie produkcyjnej w Brynicy (AZP 87/37/3) oraz osadzie w Kępie (również ze śladami produkcji – wytopu żelaza; AZP 88-37/12/6). Istotną wartość może nieść także cmentarzysko (kultury łużyckiej lub pomorskiej) przy wsi Kobylno (AZP 7-39/1/2), chociaż jego weryfikacja w 1999 r. okazała się negatywna (działka nieużytkowana, utrudniająca skuteczną prospekcję, w nielegalnych odkrywkach dokonywanych w celu pozyskiwania piasku nie odnaleziono zabytków ruchomych).

Epokę brązu reprezentuje 11 stanowisk, w tym 2 archiwalne o nieustalonej lokalizacji. Są to pozostałości osadnictwa kultury łużyckiej. Potencjał posiada osada w miejscowości Kępa (badana w latach 70-tych i ponownie zweryfikowana w 1986 r.; AZP 88-37/12/6).

Na terenie gminy odkryto zaledwie jedno stanowisko o chronologii nowożytniej (XVI-XVIII w.). Jest to punkt osadniczy znajdujący się na północ od rzeki Chrząstawy, na wschód od wsi Luboszyce.

Chronologia zlokalizowanych stanowisk archeologicznych
(w tym stanowiska o szerokiej chronologii i archiwalne o ustalonej lokalizacji)

5.2.2. Zabytki nieruchome

Krajobraz kulturowy jest przestrzenią ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wszystkie sfery oddziaływania i przekształcania naturalnej przestrzeni przyrodniczej. Jednymi z najbardziej istotnych składników krajobrazu kulturowego jest charakter sieci osadniczej i rodzaj zabudowy w obrębie wsi i miast. Zachowanie ładu przestrzennego, kreowanego często przez stulecia i tworzącego go układu obiektów w postaci budynków, założeń zieleni, kaplic itp. powinno być jednym z priorytetów dla lokalnej społeczności. Podstawy obecnego krajobrazu kulturowego gminy Łubniany w jego najbardziej czytelnym, osadniczym aspekcie, kształtowały się w okresie średniowiecza i są efektem prowadzonej od II poł. XIII w. kolonizacji na prawie niemieckim. Ten właśnie proces można nadal odczytywać w obecnej sieci osadniczej. W 2 połowie XVIII w. w wyniku kolonizacji fryderycjańskiej powstały Grabie, Masów i Dąbrówka Łubniańska (1773), jednak także w starszych miejscowościach zachodziły bardzo znaczące przekształcenia gospodarcze i cywilizacyjne. Doprowadziły one do zmian w budownictwie wiejskim, które polegały na zastępowaniu architektury drewnianej, budynkami murowanymi oraz na kształtowaniu przestrzeni zgodnie ze szczegółowym prawem Pruskim.

Gmina dysponuje zasobem 261 ewidencjonowanych zabytków. Zaledwie 9 obiektów wpisano do rejestru zabytków województwa opolskiego. Są to kościoły w miejscowościach Brynica, Grabie (świątynia ewangelicka), Jełowa, Kobylno, Kolanowice, i Luboszyce, dwa ponad stuletnie drewniane, lamusy z Dąbrowy Łubniańskiej oraz niewielka kapliczka Maryjna z 1860 r., zlokalizowana koło tartaku w Brynicy.

Największy procent wśród zabytków nieruchomych gminy stanowią wiejskie zabudowania mieszkalne i mieszkalno-gospodarcze. Wiązać je należy ściśle z zabytkowymi, chronionymi przestrzennymi układami wsi (Łubniany, Biadacz, Brynica, Jełowa, Masów, Luboszyce), które charakteryzują się – między innymi – szczytowym usytuowaniem zabudowy. Charakterystyczny sposób rozplanowania oraz organizacji wsi i gospodarstw wiejskich, łącznie z rodzaje i szczególnymi cechami zabudowy podlegały rozpoznaniu, badaniom i waloryzacji. Odkryto się to na przestrzeni przeszło dwóch lat (2008-2010), w wyniku prac prowadzonych przez zespół złożony z przedstawicieli OWKZ, ROBIDZ, Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Uniwersytetu Wrocławskiego, Politechniki Opolskiej, PWSZ w Nysie, Centrum Badawczo-Edukacyjnego Konserwacji Zabytków dla Opolszczyzny w Nysie, Muzeum Śląska Opolskiego oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego. Wysiłek ten udokumentowano dodatkowo późniejszymi publikacjami naukowymi, wydawanymi w *Pracach Komisji Krajobrazu Kulturowego* oraz w periodyku Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu: *Architektura Krajobrazu*. Ten wyjątkowy w skali kraju, wyróżniający Opolszczyznę, niezwykle cenny zasób architektoniczny istniejący nadal w wywodzących się ze średniowiecza lub XIX w. układach przestrzennym, reprezentuje w sumie 174

ewidencjonowanych zabytków. Na wartość tą składa się:

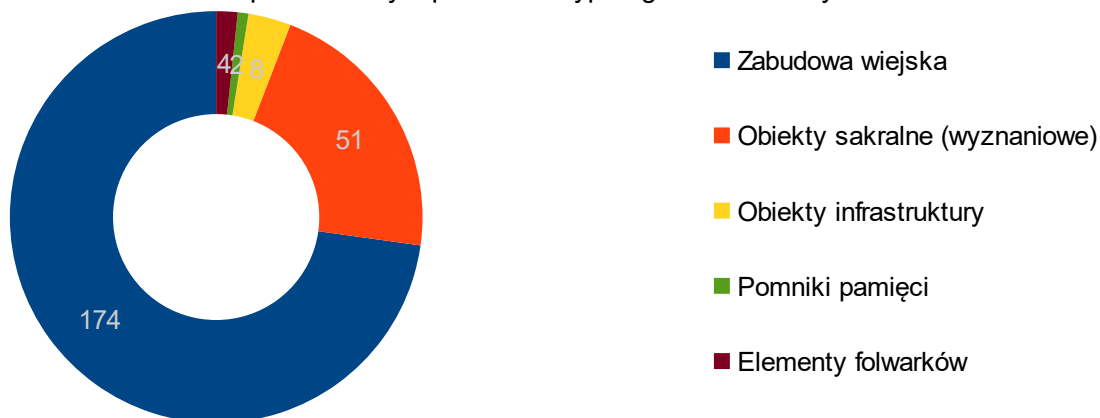
- 5 układów przestrzennych (ruralistycznych)
- 3 aleje obsadzone szpalerami drzew
- 140 domów (często także z wydzieloną częścią gospodarczą), w tym 5 obiektów ewidencjonowanych jako zespoły 2 i 3 domów
- 7 domów wycużnych (domów bocznych)
- 15 budynków gospodarczych (stodoły, kuźnia, altana, spichlerze, lamusy itp.)
- 5 gospodarstw
- 17 budynków specjalnych o funkcjach produkcyjnych, usługowych bądź edukacyjnych (młyn, piekarnia, gospoda, szkoła, remiza, tartak, cegielnia, przytułek, itp.), w tym 6 domów z wydzieloną częścią handlową (sklepem)

Ponadto wartościowy elementów krajobrazu tutejszych wsi stanowią liczne obiekty sakralne. W ewidencjach zabytków widnieją łącznie 51 wpisów, które podzielić można na:

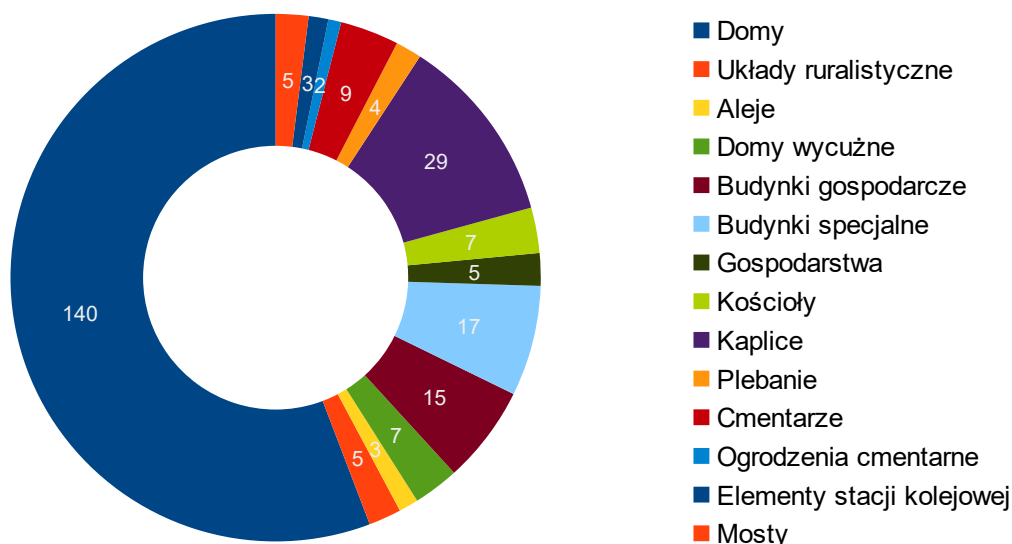
- 7 kościołów
- 4 plebanie
- 29 kaplic i kapliczek
- 9 cmentarzy i 2 ewidencjonowane elementy ogrodzenia nekropoli

Zasób gminny uzupełniają zabytkowe obiekty związane z infrastrukturą: 3 obiekty w zespole stacji kolejowej i 5 mostów, a ponadto: 2 pomniki pamięci poległych żołnierzy i ofiar wojennych oraz części zabudowań folwarcznych – w sumie 4 wpisy ewidencyjne (dom, rządówka i czworaki, czworaki, stajnie).

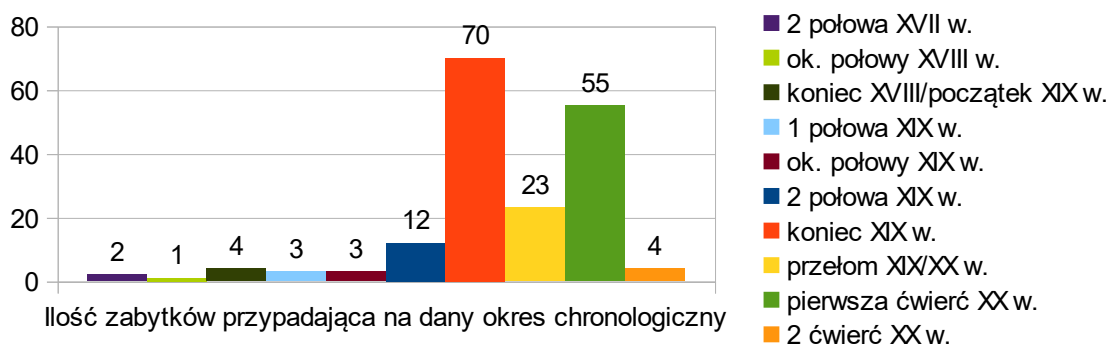
Graficzne przedstawienia zasobu zabytków nieruchomych gminy z podstawowym podziałem typologiczno-ilościowym

Graficzne przedstawienia zasobu zabytków nieruchomych gminy z zaawansowanym podziałem typologiczno-ilościowym

Struktura chronologiczna zabytkowego zasobu przedstawia się następująco:

Najstarsze zabytki gminy to kościół pw. Św. Barbary w Kolanowicach (zbudowany w Opolu w 1678 r., przeniesiony do Kolanowic w latach 1810 r. – 1812 r., w 1812 roku nastąpiło uroczyste poświęcenie przewiezonego i złożonego na nowo kościoła) i cmentarz przykościelny w Brynicy założony w 1687 r. Kolejny najstarszy zabytek, to pochodzący już z 1751 r. kościół parafialny pw. Św. Bartłomieja z Jełowej. Na koniec XVIII i XIX w. są datowane dwa lamusy z Dąbrówki Łubniańskiej, kościół filialny pw. Św. Mateusza w Kobylinie i kapliczka w Kępie, zaś z początku XIX i z 1 połowy tego stulecia pochodzą plebania w Brynicy oraz kapliczki w Łubnianach i Kępie, które zamykają krótką listę najstarszych obiektów zabytkowych gminy. Na około połowę XIX w. określono chronologię 2 spichlerzy murowanych w Łubnianach i zespołu 3 domów szczytowych w Brynicy. Zatem lista 13 wpisów ewidencyjnych zamyka zespół najstarszych zabytków nieruchomości z terenu gminy. Obiekty te zachowały się bardzo nielicznie. Jest to niecałe 4,6% zasobu zabytków nieruchomości. Aż 8 z nich ma charakter wyznaniowy, a poza zespołem budynków szczytowych z Brynicy, reszta stanowi część zabudowy gospodarczej, która – niegdyś powszechna i liczna – stanowi obecnie relikwint nikiący relikwint, który przetrwał okres przypadający na 2 połowę XIX w., związany z rewolucją przemysłową i postępującą za nią intensywną modernizacją wsi. Zabytki te pozostają obecnie w rękach prywatnych i – co smutne – niszczej.

Gmina posiada i zarządza czterema obiektami znajdującymi się w Gminnej Ewidencji Zabytków. Są to szkoła w Brynicy, dawna szkoła w Dąbrówce Łubniańskiej, szkoła w Łubnianach i dawna remiza w Brynicy. Dodatkowo jeden z obiektów jest współwłasnością gminy w proporcji 1/5. Jest to element zagospodarowania folwarku w Kobylinie.

Całościowy zasób dziedzictwa znajdującego się na terenie gminy przedstawiono tabelarycznie w załącznikach nr 1, nr 2, nr 3 na końcu niniejszego opracowania. Trzeba jednak zastrzec, że podany i analizowany zasób może ulec korekcie, w wyniku planowanej weryfikacji gminnej ewidencji zabytków.

5.2.3. Zabytki ruchome

W rejestrze zabytków województwa opolskiego dla terenu gminy w wykazie zabytków ruchomych figuruje 6 wpisów (załącznik nr 3). Zabytki wpisano do rejestru w latach 1955, 1972, 1976, 1977 i 1981. W jednym przypadku w 2008 r. dokonano wpisu ponownie. Cztery wpisy dotyczą elementów wyposażenia kościołów, przy czym jeden odnosi się do pojedynczej rzeźby wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Pozostałe dwa wpisy związane są z elementami architektury wiejskiej. Są to płaskorzeźba, datowana na 2 poł. XVI w., która znajdowała się w budynku przy ul. Opolskiej 26 w miejscowości Kępa oraz rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem z kapliczki umieszczonej w ścianie szczytowej budynku przy ul. Powstańców Śląskich 8 w Kolanowicach. Niestety, ze względu na zmiany adresów jakie zaszły w okresie kilkudziesięciu lat od dokonania wpisów, a których nie uwzględniano w wykazie zabytków ruchomych, przez lata trudno było zlokalizować te dwa zabytki. Obecnie wiadomo, że cenna płaskorzeźba z Kępy, znajdująca się od kilkuset lat w rękach rodziny Lecybilów przekazana została do Muzeum Diecezjalnego w Opolu, natomiast rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem

z XIX w. zaginęła po 2012 r., w wyniku rozbiórki zrujnowanego gospodarstwa przy Powstańców Śląskich 8 w Kolanowicach.

Ponadto, w ewidencji wojewódzkiej wpisane są dwa obiekty ruchome, którymi są cała kapliczka stojąca obecnie w Kępie przy skrzyżowaniu ul. Słowackiego i Luboszyckiej oraz krzyż umieszczony we wnęcie pierwszego piętra kaplicy-dzwonnicy przy skrzyżowaniu ul. Polnej i Szerokiej w Biadaczu. Te obiekty architektoniczne figurują całościowo w Gminnej Ewidencji Zabytków i są obecnie w stanie dobrym.

6. Założenia programowe gminnego programu opieki nad zabytkami.

Gmina w ramach realizacji obowiązków ustawowych oraz opracowanych dokumentów strategicznych, a także zawartych w nich postulatów, planuje podjąć następujące działania, uwzględniające możliwości finansowe samorządu, stan dziedzictwa i realne szanse wpływania samorządu na jego poprawę:

a) Kontynuowane i rozwijane będzie dążenie do zabezpieczania i ekspozycji zabytków architektury, ochrony i badania stanowisk archeologicznych, ochrony zabytkowej zieleni, zachowania chronionych układów urbanistycznych i ruralistycznych w krajobrazie kulturowym gminy, poprzez stosowne zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

b) Uporządkowania, aktualizacji i formalnego zatwierdzenia wymaga gminna ewidencja zabytków. Karty ewidencyjne, którymi operuje gmina opracowano w 2010 r. Od tego czasu zaistnieć mogły okoliczności takie jak: konieczność uzupełnienia ewidencji ze względu na wpisanie dodatkowych obiektów do wojewódzkiej ewidencji zabytków, zmiany adresów, niektóre obiekty mogły przestać istnieć, lub utracić wartości zabytkowe w wyniku niekontrolowanych, niezgłoszonych przebudów. Ponadto, w wyniku nowego rozporządzenia (Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem – Dz.U. 2019 poz. 1886) pojawił się nowy, obowiązujący obecnie wzór ewidencyjnej karty adresowej. Został on rozszerzony względem poprzedniego wzoru o pola, w których podać należy informacje dotyczące: historii, opisu, wartości, oraz postulatów konserwatorskich.

Wraz z aktualizacją planowane jest opracowanie cyfrowego archiwum GEZ ułatwiającego sprawne zarządzanie, uzupełnianie i monitoring obiektów ewidencyjnych.

Podjęmowane przedsięwzięcie jest zgodne z proponowanym w Programie Opieki nad Zabytkami Województwa Opolskiego na lata 2020-2023 zadaniem „Zachowanie obiektów i zespołów zabytkowych i ich otoczenia w dobrym stanie technicznym i estetycznym, przykładowe zadania obejmują aktualizację stanu zachowania oraz potrzeb konserwatorskich zabytków, w tym uzupełnienie wiedzy o zasobach zabytków techniki.” (Kierunek 1, Priorytet 1).

c) Gmina ubiega się o dofinansowanie remontów dwóch pomników wojennych w Brynicy i Dąbrówce Łubniańskiej (nie figurujący w GEZ). Wnioski na dofinansowanie prac zostały złożone w ramach programu MKiDN: „Groby i cmentarze wojenne w kraju” i Miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju”. Przygotowywane są wnioski dla innych obiektów tego typu, w ramach kolejnych edycji naboru wniosków.

d) Gmina utrzymuje i prowadzi portal turystyczny z planerem wycieczek (<http://turystyka.lubniany.pl/3399/informator-turystyczny-z-planerem-wycieczek.htm>) Trasy są sukcesywnie uzupełniane, a informacje o zmianach są dodatkowo publikowane na facebook-owym profilu Gminy Łubniany ([facebook.com/gmina.lubniany](https://www.facebook.com/gmina.lubniany)), a także w wydawanej gazecie - "Naturalnie Łubniany. Biuletyn informacyjny Gminy Łubniany". Korzystając z portalu gmina promuje zabytki

i wykorzystuje ich atrakcyjność w celach rozwijania turystyki. Spośród 65 naniesionych na mapę obiektów do zwiedzania zabytki ewidencyjne stanowią 18 %.

Planowana w punkcie b) cyfrowa archiwizacja GEZ przyczyni się z pewnością do powiększenia listy promowanych obiektów na mapie turystycznej i opracowania następnych proponowanych potencjalnym zwiedzającym tras wycieczkowych.

Korzystając z mediów regionalnych udaje się także wypromować najciekawsze trasy rowerowe (dla przykładu w 2020 r. realizacja filmu "Rowerem przez Opolskie" we współpracy z Nową Trybuną Opolską). Intensyfikacja publikacji zbiega się z rozpoczęciem i trwaniem sezonu rowerowego. Gmina zamierza kontynuować te działania, gdyż przynoszą one pozytywny odzew użytkowników i efekty.

e) Gmina kontynuować będzie działanie mające na celu poprawę kondycji najważniejszych zabytków nieruchomych z terenu gminy, wpisanych do rejestru zabytków i nie będących jej własnością. O dotację ubiegać się mogą właściciele zabytków (osoby fizyczne lub jednostki organizacyjne) i jest ona przyznawana z budżetu gminy Łubniani.

Dotacja celowa z budżetu gminy udzielana jest na zasadzie dofinansowania prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Subwencja taka jest udzielana na dofinansowanie robót i prac, które zostaną przeprowadzone w roku, w którym dotacja ma być udzielona, lub rozpoczęto je w roku poprzedzającym rok złożenia wniosku lub w roku złożenia wniosku i będą kontynuowane w roku, w którym dotacja ma być udzielona.

Dotacja może być udzielona do wysokości 50% nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku.

Jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość, wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, bądź też jego stan zachowania wynikający ze zdarzeń losowych wymaga niezwłocznego podjęcia takich prac, dotacja może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na ich wykonanie.

f) Gmina regularnie ponosi wydatki na utrzymanie Ośrodka Kultury i Izby Muzealnej im. Danuty Zalewskiej w Biadaczu. W struktury łubniańskiego Ośrodka Kultury włączona jest również Gminna Biblioteka Publiczna wraz 3 filiami (w Brynicy, Jełowej oraz Luboszytach). ŁOK utrzymuje i prowadzi własną stronę internetową, w której redagowane są także podstrony dedykowane kulturze i historii. Szczególnie istotne ze względu na historię i dziedzictwo są nagrodzone publikacje (w postaci eBook-u lub audio) nagrodzone w kolejnych edycjach konkursu „Ze Śląskiem na ty”. Można w nich znaleźć historyczne informacje pochodzące ze wspomnień mieszkańców gminy, a także kopie dokumentów i fotografii z rodzinnych archiwów, które dotyczą nie tylko dziejów autochtonów, ale także miejscowości, budynków, czy kapliczek przydrożnych.

7. Zasady oceny wypełnienia działań programowych.

Obowiązek oceny działań programowych wynika z art. 87, ust. 5 i 6 Ustawy dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2020, poz. 282). W rozdziale 2, wspomniano już, iż z realizacji przyjętego programu wójt winien sporządzić dwa sprawozdania – pierwsze po dwóch, kolejne po czterech latach od przyjęcia programu. Sprawozdania te przedstawiane są Radzie Gminy, a następnie przekazywane Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków. Co roku zabezpieczana jest kwota na postulowane w rozdziale 7 działania d), e) i f). Trudno obecnie przewidzieć jakiej dokładnie wysokości środki uda się zabezpieczyć i pozyskać na realizację wszystkich postulowanych zadań, a przecież głównie od wysokości tych środków będzie to zależać. Ocena realizacji programu opierać się zatem musi na zestawieniu i przeanalizowaniu dostępnych i pozyskanych środków finansowych, tego czy udało się podjąć postulowane zadania, tego w jakim zakresie zostały one wykonane, czy pojawiły się nowe okoliczności które temu przeszkodziły i jakie są – jeżeli można będzie to ocenić – efekty realizacji.

8. Instrumenty stosowane w realizacji programu opieki nad zabytkami.

Opisane wyżej działania, które gmina zamierza wykonać w okresie obowiązywania niniejszego programu, realizowane będą za pomocą instrumentów prawnych, finansowych, koordynacji społecznych i kontrolnych. Instrumenty prawne zostały przez gminę w większej mierze utworzone. Ustanowione warunki zagospodarowania przestrzennego w świetle prawa skutecznie chronią zabytki, ich substancje, otoczenie i warunki ekspozycyjne. Zasady i warunki dla nowych inwestycji przy zabytkach są w wielu planach określone ze szczegółami, a wymóg konsultacji zamierzeń lub uzyskania pozwoleń Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, oraz respektowanie przez struktury podległe gminie decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowi dodatkową gwarancję zgodnej z literą konserwacji zabytków realizacji postulowanego w programie działania). W razie konieczności gmina rozważy uchwalenie dalszych przepisów, które pomogą przy realizacji tego i pozostałych postulowanych działań.

Instrumenty finansowe rozumiane są jako finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje na remonty obiektów wpisanych do rejestru zabytków nie będących własnością gminy, dla właścicieli i posiadaczy zabytków wpisanych indywidualnie do rejestru zabytków. Środki te i instrumenty gmina dotąd sprawnie zabezpieczała, pozyskiwała i przekazywała, co będzie kontynuowane również w latach obowiązywania niniejszego programu.

Instrumenty koordynacji to m.in. realizacje projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z gminami sąsiednimi, ośrodkami naukowymi i akademickimi, związkami wyznaniowymi, organizacjami społecznymi takimi jak Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim – oddział DFK Kolanowice, które działają na terenie gminy.⁵ Działania postulowane w niniejszym programie zgodne są z ustaleniami programów i strategii wojewódzkich oraz gminnych, a także innych wymienionych w rozdziale 4 dokumentach. W tym więc sensie instrumenty koordynacji funkcjonują w gminie i będą w miarę potrzeb stosowane przy realizacji założonych zadań programowych.

Instrumenty kontroli wynikają obecnie z nadzoru nad faktycznym funkcjonowaniem i przestrzeganiem zapisów MPZP, stosowanie się do wytycznych Opolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a także – w intencji przedstawionej w niniejszym programie – weryfikacja obiektów i aktualizacja gminnej ewidencji zabytków.

Instrumentami społecznymi są działania stymulujące mieszkańców gminy, polegające na promocji, edukacji, a także rozwijaniu Izby Muzealnej oraz aktywizacji stowarzyszeń lokalnych. Gmina stara się, także zapewnić obecność i funkcjonowanie tych instrumentów. Ich efektami są np. strona www promująca turystykę z planerem wycieczek, otwartość polityki gminy – odbijająca się w aktywności tzw. mediów społecznościowych i aktualności na stronie gminy, a także prowadzenie ankiet i zachęcanie społeczności do głosowania i udziale w procesach decyzyjnych.

9. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Sposób finansowania działań z zakresu opieki nad zabytkami określa *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 23 lipca 2003 roku. Zgodnie z zapisami tego dokumentu (Rozdział 7), to właściciel zabytku lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do niego obarczona jest obowiązkiem sprawowania opieki nad zabytkiem, czyli również finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych.

5 Organizacja wydała chociażby kalendarz z potrawami, w ramach projektu „Tak warzyły nasze ołmy”, wspieranego przez Marszałka Województwa Opolskiego, współfinansowanego ze środków Samorządu Województwa Opolskiego promującego ideę "Opolskie ze smakiem" i opolskie dziedzictwo kulinarne.

Co roku gmina Łubniany określa kwotę z budżetu własnego, która przeznaczana jest na dotację dofinansowującą prace projektowe i roboty budowlane przy najważniejszych zabytkach gminy (obiekty wpisane do rejestru zabytków). W kolejnych latach planowane jest też przeznaczenie pewnej kwoty na prace związane z cyfrowym archiwum gminnej ewidencji zabytków. Pozostałe zadania i inwestycje gminne są w miarę możliwości finansowane z budżetu własnego oraz źródeł zewnętrznych, do których należą fundusze, które można pozyskać w ramach:

a) Promesy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego - strategicznym celem programu jest zwiększenie efektywności wykorzystania funduszy europejskich na rzecz rozwoju kultury poprzez zapewnienie środków na dofinansowanie tzw. wkładu własnego dla zadań realizowanych przy udziale programów europejskich, a także poprzez dofinansowanie kosztów niekwalifikowanych związanych bezpośrednio z celami kulturalnymi ujętych w umowie o dofinansowanie ze środków europejskich.

b) Programu Operacyjnego „Dziedzictwo Kulturowe”, którego celem jest ochrona polskiego dziedzictwa kulturowego w kraju i za granicą, wspieranie działalności muzeów oraz popularyzacja kultury ludowej, w ramach priorytetów: ochrona zabytków, wspieranie działań muzealnych, kultury ludowej i tradycyjnej, ochrony dziedzictwa kulturowego za granicą, ochrona zabytków archeologicznych, Miejsca Pamięci Narodowej.

c) Dotacje na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych udzielane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

d) Dotacje Wojewódzkie.

e) Dotacje Powiatowe.

f) Program operacyjny „Infrastruktura i Środowisko” oś priorytetowa VIII – Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, priorytet inwestycyjny 6 C – zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego. Zakłada on poprawienie dostępności infrastruktury kultury i dziedzictwa kulturowego oraz wzrost kompetencji kulturowych społeczeństwa, jako ważnych elementów konkurencyjności gospodarki. Wsparciem objęte będą kompleksowe zadania związane z ochroną i udostępnieniem, w tym turystycznym, zabytków o znaczeniu ogólnopolskim i światowym. Przewiduje się również realizację projektów dotyczących rozwoju zasobów kultury, jako miejsc prezentacji dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez poprawę standardów funkcjonowania instytucji kultury, pełniących rolę kulturotwórczą i rolę ośrodków życia kulturalnego w wielu miastach Polski. Wspierane będą również nowoczesne rozwiązania w zakresie dostępu do kultury.

10. Tabelaryczny wykaz zasobu dziedzictwa – załączniki.

Załącznik nr 1
Program opieki nad
zabytkami
dla Gminy Łubniany
na lata 2021-2025

Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości wpisanych do rejestru zlokalizowanych na obszarze gm. Łubniany.

Lp.	Miejscowość	Obiekt / adres	Datowanie	Nr rejestru	Uwagi
	Brynica	kościół parafialny pw. św. Szczepana	XIX w.	642/59 z 13.11.1959	
	Brynica	kaplica ul. 1 Maja 16	XIX w.	643/59 z 13.11.1959	
	Dąbrówka Łubniańska	lamus, ul. Oleska 30	XVIII/XIX	1793/66 z 14.10.1966	
	Dąbrówka Łubniańska	lamus, ul. Oleska 67	XVIII/XIX	1794/66 z 14.10.1966	
	Grabie	kościół ewangelicko-augsburski, ob. rzymskokatolicki		117/2010 z 6.05.2010	
	Jełowa	kościół parafialny	XIX	632/59 z 13.10.1959	
	Kobyłno	kościół filialny pw. św. Mateusza	XVIII	1128/66 z 9.02.1966	
	Kolanowice	kościół parafialny pw. św. Barbary	XVIII	759/64 z 1.04.1964 106/54 z 2.06.1954	
	Luboszyce	kościół parafialny pw. św. Antoniego	1919-1920	231/2015 z 12.02.2015	

Załącznik nr 2
Program opieki nad
zabytkami
dla Gminy Łubniany
na lata 2021-2025

Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości wpisanych do GEZ gm. Łubniany.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres ul.	Nr	Uwagi
1.	Biadacz	dom z częścią gospodarczą	Kolanowska	1	
2.	Biadacz	dom z częścią gospodarczą	Rzeczna	2	
3.	Biadacz	dom mieszkalny	Szeroka	10	
4.	Biadacz	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Szeroka	15	
5.	Biadacz	dom z częścią gospodarczą	Szeroka	19	
6.	Biadacz	dom z częścią gospodarczą	Szeroka	22	
7.	Biadacz	dom mieszkalny	Szeroka	30	
8.	Biadacz	dom mieszkalny	Szeroka	32	
9.	Biadacz	dom mieszkalny	Szeroka	33	
10.	Biadacz	dom mieszkalny	Szeroka	43	
11.	Biadacz	dom mieszkalny	Szeroka	47	
12.	Biadacz	dom mieszkalny	Szeroka	50	
13.	Biadacz	kapliczka - dzwonnica	Polna (róg Szerokiej)		
14.	Biadacz	układ przestrzenny oraz szczytowy układ zabudowy wsi	Szeroka, Polna		
15.	Brynica	dom mieszkalny	1 Maja	9	
16.	Brynica	kapliczka	1 Maja	16	
17.	Brynica	przykościelny cmentarz parafialny	Powstańców Śląskich		
18.	Brynica	kaplica św. Jana Nepomucena	(przy kościele)		
19.	Brynica	altana	Klasztorna	3	
20.	Brynica	kościół parafialny pw. św. Szczepana	Powstańców Śląskich		
21.	Brynica-Gróbek	dom mieszkalny	ks. Klimasa	10	
22.	Brynica-Gróbek	tzw. dom wycuzny	ks. Klimasa	11	
23.	Brynica-Gróbek	kapliczka - dzwonnica	Kwiatowa	1a	
24.	Brynica	kapliczka Matki Bożej	Młyńska	5	

25.	Brynica	budynek biurowy tartaku	Młyńska	5	
26.	Brynica	ogrodzenie cmentarza z bramkami	Powstańców Śląskich		
27.	Brynica	dom mieszkalny	Opolska	4	
28.	Brynica	kaplica Ukrzyżowania	Opolska	4	
29.	Brynica-Surowina	tzw. dom wycużny	Opolska	24	
30.	Brynica-Surowina	kapliczka św. Jana Chrzciciela	Opolska	35	
31.	Brynica-Surowina	kaplica - dzwonnica Matki Bożej	Opolska	39	
32.	Brynica-Surowina	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	45	
33.	Brynica	kapliczka św. Rocha	Powstańców Śląskich	38	
34.	Brynica	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Powstańców Śląskich	42	
35.	Brynica	szkoła	Powstańców Śląskich	47	
36.	Brynica	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Powstańców Śląskich	49	
37.	Brynica	plebania	Powstańców Śląskich	50	
38.	Brynica	dom mieszkalny z częścią handlową	Powstańców Śląskich	52	
39.	Brynica	dom mieszkalny, dawny sklep	Powstańców Śląskich	56	
40.	Brynica	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	83	
41.	Brynica	dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	93	
42.	Brynica	pomnik poległych podczas wojen mieszkańców wsi	Powstańców Śląskich		
43.	Brynica	dawna remiza	Powstańców Śląskich		
44.	Brynica	zespół domów mieszkalnych	Powstańców Śląskich	34,3 6,38	
45.	Brynica	kapliczka	Prosta	7-7a	
46.	Brynica	układ ruralistyczny centrum wsi			
47.	Brynica	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Powstańców Śląskich	17	
48.	Brynica	sklep	Powstańców Śląskich	18	
49.	Brynica	dom i sklep	Powstańców Śląskich	22	
50.	Dąbrówka Łubniańska	dawna szkoła	Szkolna	1	
51.	Dąbrówka Łubniańska	kaplica	Leśna	20	
52.	Dąbrówka Łubniańska	stodoła	Leśna	21	
53.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Oleska	3	
54.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny	Oleska	17	

55.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny	Oleska	22	
56.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Oleska	28	
57.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Oleska	29	
58.	Dąbrówka Łubniańska	lamus	Oleska	30	
59.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Oleska	31	
60.	Dąbrówka Łubniańska	młyn z częścią mieszkalną	Oleska	32	
61.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Oleska	33	
62.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny	Oleska	53	
63.	Dąbrówka Łubniańska	kaplica - dzwonnica	Oleska	53	
64.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Oleska	54	
65.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Oleska	65	
66.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Oleska	67	
67.	Dąbrówka Łubniańska	lamus	Oleska	67	
68.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Oleska	71	
69.	Dąbrówka Łubniańska	dom mieszkalny	Podgórna	1	
70.	Dąbrówka Łubniańska	kapliczka "Studzionka"			
71.	Grabie	cmentarz ewangelicki z ogrodzeniem	Wiejska		
72.	Grabie	kościół ewangelicki	Wiejska		
73.	Grabie	dom mieszkalny	Wiejska	6	
74.	Grabie	dom mieszkalny	Wiejska	7	
75.	Grabie	stodoła I	Wiejska	7	
76.	Grabie	stodoła II	Wiejska	7	
77.	Grabie	dom mieszkalny	Wiejska	17	
78.	Grabie	dom mieszkalny	Wiejska	21	
79.	Grabie	lauba przy frontowej elewacji	Wiejska	24	
80.	Grabie	dom mieszkalny	Wiejska	25	
81.	Jełowa	brama cmentarna	Opolska		
82.	Jełowa	cegielnia	Nadleśna	28	
83.	Jełowa	budynek mieszkalny	Dworcowa	1, 3	
84.	Jełowa	dom mieszkalny w zespole stacji	Starodworcowa	1	

85.	Jełowa	budynek mieszkalny	Dworcowa	5	
86.	Jełowa	stodoła	Dworcowa	6	
87.	Jełowa	kapliczka	Dworcowa		
88.	Jełowa	kaplica cmentarna	Opolska		
89.	Jełowa	kapliczka			
90.	Jełowa	kościół parafialny pw. św. Bartłomieja	Wolności		
91.	Jełowa	nadleśnictwo	Nadleśna	16	
92.	Jełowa	budynek mieszkalny	Nadleśna	45	
93.	Jełowa	wieża wodna w zespole stacji kolejowej	Dworcowa		
94.	Jełowa	dworzec w zespole stacji kolejowej	Dworcowa		
95.	Jełowa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Wolności	9	
96.	Jełowa	dom mieszkalny	Wolności	14	
97.	Jełowa	dom mieszkalny	Wolności	21	
98.	Jełowa	gospodarstwo	Wolności	22	
99.	Jełowa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Wolności	25	
100.	Jełowa	gospodarstwo	Wolności	27	
101.	Jełowa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Wolności	31	
102.	Jełowa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Wolności	33	
103.	Jełowa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Wolności	37	
104.	Jełowa	dom mieszkalny z częścią handlową	Wolności	38	
105.	Jełowa	tzw. dom wycużny z bramą wjazdową	Wolności	39	
106.	Jełowa	dom mieszkalny	Wolności	41	
107.	Jełowa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Wolności	44	
108.	Jełowa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Wolności	14	
109.	Jełowa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Wolności	21	
110.	Jełowa	dom mieszkalny	Wolności	48	
111.	Jełowa	dom mieszkalny	Kupska	4	
112.	Jełowa	układ ruralistyczny wsi			
113.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Luboszycka	11	
114.	Kępa	dom mieszkalny	Luboszycka	12	

115.	Kępa	dom mieszkalny	Luboszycka	22	
116.	Kępa	kapliczka	Luboszycka, przy Słowackiego		
117.	Kępa	dom mieszkalny	Opolska	2	
118.	Kępa	dom mieszkalny	Opolska	4	
119.	Kępa	dom mieszkalny	Opolska	5	
120.	Kępa	dom mieszkalny	Opolska	6	
121.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	10	
122.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	12	
123.	Kępa	wycug	Opolska	12	
124.	Kępa	dom mieszkalny	Opolska	16	
125.	Kępa	budynek gospodarczy	Opolska	16	
126.	Kępa	kapliczka	Opolska	16	
127.	Kępa	boczny dom mieszkalny	Opolska	18	
128.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	20	
129.	Kępa	boczny dom mieszkalny	Opolska	22	
130.	Kępa	zajazd	Opolska	28	
131.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Polna	1, 1a	
132.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	12	
133.	Kępa	kapliczka	Opolska	14	
134.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	7	
135.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	7a	
136.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	8	
137.	Kępa	kapliczka	Opolska	9	
138.	Kępa	kapliczka	Opolska	8	
139.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Polna	3	
140.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Polna	7	
141.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Polna	9	
142.	Kępa	pomnik mieszkańców wsi - ofiar wojen	Luboszycka		
143.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Wróblńska	1	
144.	Kępa	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Zawadzka	3	

145.	Kępa	dom mieszkalny	Zawadzka	4	
146.	Kępa	dom mieszkalny	Zawadzka	15	
147.	Kępa	most nad Swornicą			
148.	Kobylno	czworaki w zespole folwarku	Wiejska	27	
149.	Kobylno	stodoła z częścią mieszkalną	Wiejska	19	
150.	Kobylno	kościół filialny pw. św. Mateusza	Wiejska		
151.	Kobylno	stajnie w zespole folwarku	Wiejska		
152.	Kobylno	gospodarstwo	Turawska	5	
153.	Kobylno	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Turawska	16	
154.	Kobylno	dawna szkoła	Wiejska		
155.	Kobylno	dom mieszkalny w zespole folwarcznym	Wiejska	23	
156.	Kobylno	czworaki, rządcówka w zespole folwarcznym oraz dawną remizą	Wiejska	17, 17a	
157.	Kobylno	dom mieszkalny	Wiejska	18	
158.	Kolanowice	dom mieszkalny	Piaskowa	14	
159.	Kolanowice	szkoła	Szkolna	6	
160.	Kolanowice	kościół filialny pw. św. Barbary	Szkolna		
161.	Kolanowice	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Powstańców Śląskich	5	
162.	Kolanowice	dom mieszkalny z zabudowaniami gospodarczymi	Powstańców Śląskich	8	
163.	Kolanowice	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Powstańców Śląskich	13	
164.	Kolanowice	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Powstańców Śląskich	28	
165.	Kolanowice	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Powstańców Śląskich	29	
166.	Kolanowice	boczny dom mieszkalny	Powstańców Śląskich	29	
167.	Kolanowice	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Powstańców Śląskich	31	
168.	Kolanowice	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Powstańców Śląskich	51	
169.	Kolanowice	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Powstańców Śląskich	53	
170.	Kolanowice	dom mieszkalny z zabudowaniami gospodarczymi	Powstańców Śląskich	11	
171.	Kolanowice	kapliczka	róg ul. Szkolnej i Piaskowej		
172.	Luboszyce	cmentarz katolicki	Opolska		
173.	Luboszyce	cmentarna kaplica - dzwonnica	Opolska		
174.	Luboszyce	kościół parafialny pw. św. Antoniego	Kościelna		

175.	Luboszyce	plebania	Kościelna	4	
176.	Luboszyce	dom mieszkalny	Opolska	3	
177.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	14	
178.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	16	
179.	Luboszyce	dom mieszkalny	Opolska	26	
180.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Piaskowa	1	
181.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Piaskowa	9	
182.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Piaskowa	11	
183.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Piaskowa	15	
184.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Piaskowa	18	
185.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Piaskowa	51	
186.	Luboszyce	gospoda	Rolna	2	
187.	Luboszyce	dom mieszkalny	Rolna	3	
188.	Luboszyce	szkoła	Rolna	4	
189.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Rolna	6	
190.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Rolna	11	
191.	Luboszyce	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Rolna	15	
192.	Luboszyce	kapliczka	Rolna	23	
193.	Luboszyce	dom mieszkalny	Rolna	31, 33	
194.	Luboszyce	most nad Małą Panwią	Opolska		
195.	Luboszyce	most nad Chrząstawą	Opolska		
196.	Luboszyce	układ ruralistyczny			
197.	Łubniany	cmentarz	Opolska		
198.	Łubniany	kaplica cmentarna	Opolska		
199.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią użytkową	Kolanowska	27	
200.	Łubniany	kościół parafialny pw. św. Piotra i Pawła	Opolska		
201.	Łubniany	dom mieszkalny	Kościelna	22	
202.	Łubniany	aleja lipowa	Opolska		
203.	Łubniany	dom mieszkalny	Opolska	12	
204.	Łubniany	dom mieszkalny	Opolska	13	

205.	Łubniany	budynki gospodarcze	Opolska	14	
206.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	15	
207.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczym	Opolska	21	
208.	Łubniany	kapliczka	Opolska	21	
209.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	23	
210.	Łubniany	spichlerz	Opolska	23	
211.	Łubniany	spichlerz	Opolska	25	
212.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	26	
213.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią użytkową	Opolska	32	
214.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	36	
215.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	40	
216.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią użytkową	Opolska	42	
217.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	44	
218.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	45	
219.	Łubniany	plebania	Opolska	56	
220.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	58	
221.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	60	
222.	Łubniany	dawny przytułek	Opolska	61	
223.	Łubniany	dawna poczta	Opolska	70	
224.	Łubniany	budynek mieszkalno-użytkowy	Opolska	74	
225.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	80	
226.	Łubniany	piekarnia ze sklepem	Opolska	84	
227.	Łubniany	plebania	Opolska	86	
228.	Łubniany	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	88	
229.	Łubniany	kaplica - dzwonnica	Opolska/Brynicka		
230.	Łubniany	budynek mieszkalny z częścią gospodarczą	Polna	6	
231.	Łubniany	szkoła	Opolska	51	
232.	Łubniany	most w ciągu DW 461	Oleska		
233.	Łubniany	most w ciągu DW 461	Leśna		
234.	Łubniany	układ przestrzenny i szczytowy układ zabudowy			

235.	Masów	boczny dom mieszkalny	Opolska	1a	
236.	Masów	dom mieszkalny	Opolska	13	
237.	Masów	kuźnia	Opolska		
238.	Masów	dom mieszkalny	Opolska	7	
239.	Masów	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	17	
240.	Masów	dom mieszkalny	Opolska	20	
241.	Masów	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	29	
242.	Masów	dom mieszkalny	Opolska	34a	
243.	Masów	dom mieszkalny	Opolska	40	
244.	Masów	dom mieszkalny	Opolska	42	
245.	Masów	dom mieszkalny	Opolska	53	
246.	Masów	kapliczka	Opolska	53	
247.	Masów	dom mieszkalny	Opolska	63	
248.	Masów	dom mieszkalny	Opolska	58	
249.	Masów	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	64	
250.	Masów	dom mieszkalny	Opolska	65	
251.	Masów	dom mieszkalny z częścią gospodarczą	Opolska	67	
252.	Masów	kapliczka	Opolska	6	
253.	Masów	stodoła	Opolska	17	
254.	Masów	układ ruralistyczny			
255.	Biadacz	<u>cmentarz rzymskokatolicki</u>			
256.	Jełowa	<u>cmentarz rzymskokatolicki</u>			
257.	Kobyłno	<u>cmentarz rzymskokatolicki</u>			
258.	Kolanowice	<u>cmentarz rzymskokatolicki</u>			
259.	Kępa	<u>cmentarz rzymskokatolicki</u>			
260.	-	aleja przydrożna łącząca miejscowości Kępa – Luboszyce – Biadacz - Masów - Łubniany			

Załącznik nr 3
Program opieki nad
zabytkami
dla Gminy Łubniany
na lata 2021-2025

Wykaz obiektów zabytkowych ruchomych wpisanych do rejestru zlokalizowanych na obszarze gm. Łubniany.

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie	Nr rejestru
1.	Brynica	Wyposażenie z kościoła parafialnego pw. św. Szczepana		Ks.B.t.III-561/72 z 28.02.1972 Ks.B.t.II-128/08 z 08.04.2008
2.	Jełowa	Zespół zabytków ruchomych w kościele parafialnym pw. św. Bartłomieja		Ks.B.t.IV-641/1-16/76 z 07.06.1976
3.	Kępa	Płaskorzeźba w domu ul. Opolska 26 (dawniej 23)	2 poł. XVI w.	ks.B.t.I-10/55 z 25.09.1955 UWAGA: Przekazany do Muzeum Diecezjalnego w Opolu
4.	Kolanowice	Wyposażenie kościoła filialnego pw. św. Barbary		ks.B.t.IV-674/1-41/77 z 08.03.1977
5.	Kolanowice	Rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem, ul. Powstańców Śląskich 8 (dawniej: Wiejska 63)	XIX w.	ks.B.t.IV-690/77 UWAGA: obiekt zaginął
6.	Luboszyce	Rzeźba - Wniebowzięcie NMP, w kościele parafialnym pw. św. Antoniego Padewskiego		ks.B.t.V-722/81 z 02.01.1981 r.

Załącznik nr 4
Program opieki nad
zabytkami
dla Gminy Łubniany
na lata 2021-2025

Wykaz stanowisk archeologicznych ujętych w GEZ gm. Łubniany.

Lp.	Miejscowość	Nr stan.	Rodzaj stanowiska	Typ stanowiska	Chronologia
1.	Biadacz	1	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	mezolit
2.	Biadacz	2	zlokalizowane	punkt osadniczy	neolit, XIII-XIV w.
3.	Biadacz	3	zlokalizowane	cmentarzysko kurhanowe	nieokreślona
4.	Biadacz	4	archiwalne	punkt osadniczy	średniowiecze
5.	Biadacz	5	zlokalizowane	punkt osadniczy	pradzieje
6.	Biadacz	6	zlokalizowane	punkt osadniczy	kultura przeworska (okres wpływow rzymskich faza C)
7.	Brynica	1	archiwalne zlokalizowane	śląd osadnictwa	nieokreślona
8.	Brynica	2	archiwalne zlokalizowane	śląd osadnictwa	kultura ceramiki sznurowej (neolit)
9.	Brynica	3	Zlokalizowane nr rejestr A – 504/78)	grodzisko	późne średniowiecze (XIV-XV w.)
10.	Brynica	4	archiwalne	śląd osadnictwa	kultura pucharów lejkowatych (neolit)
11.	Brynica	5	archiwalne	punkt osadniczy	nieokreślona
12.	Brynica	6	archiwalne zlokalizowane	śląd osadnictwa	neolit
13.	Brynica	7	archiwalne	śląd osadnictwa	epoka kamienia
14.	Brynica	8	archiwalne	śląd osadnictwa	kultura pucharów lejkowatych (neolit)
15.	Brynica	9	archiwalne	śląd osadnictwa	epoka kamienia
16.	Brynica	10	archiwalne	śląd osadnictwa	kultura pucharów lejkowatych (neolit)
17.	Brynica	11	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
18.	Brynica	12	archiwalne	śląd osadnictwa	epoka kamienia
19.	Brynica	13	archiwalne	punkt osadniczy	wczesna epoka Żelaza
20.	Brynica	14	archiwalne	śląd osadnictwa	epoka kamienia
21.	Brynica	15	zlokalizowane	osada produkcyjna	kultura przeworska? (okres wpływow rzymskich)
22.	Brynica	16	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	średniowiecze
23.	Brynica	17	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	średniowiecze
24.	Brynica	18	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	średniowiecze
25.	Brynica	19	zlokalizowane	punkt osadniczy	XIV w.
26.	Brynica	20	zlokalizowane	osada produkcyjna, punkt osadniczy	kultura przeworska (okres wpływow rzymskich faza C), XIV- XV w.
27.	Dąbrówka Łubniańska	1	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	średniowiecze
28.	Dąbrówka Łubniańska	2	archiwalne zlokalizowane	śląd osadnictwa	mezolit, neolit
29.	Grabie	1	zlokalizowane	śląd osadnictwa, punkt osadniczy	epoka kamienia, średniowiecze

30.	Grabie	2	archiwalne	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich
31.	Jełowa	1	zlokalizowane	osada, punkt osadniczy	neolit, późne średniowiecze, pradzieje
32.	Jełowa	2	archiwalne zlokalizowane	śląd osadnictwa	okres wpływów rzymskich, nieokreślona
33.	Jełowa	3	archiwalne zlokalizowane	osada, punkt osadniczy	neolit, kultura łużycka
34.	Jełowa	4	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	neolit
35.	Jełowa	5	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	neolit, kultura łużycka
36.	Jełowa	6	archiwalne zlokalizowane	nieokreślony	nieokreślona
37.	Jełowa	7	archiwalne zlokalizowane	nieokreślony	nieokreślona
38.	Jełowa	8	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	kultura łużycka, średniowiecze
39.	Jełowa	9	zlokalizowane	punkt osadniczy	późne średniowiecze
40.	Jełowa	10	zlokalizowane	punkt osadniczy	późne średniowiecze
41.	Jełowa	11	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	kultura łużycka, średniowiecze
42.	Jełowa	12	zlokalizowane	punkt osadniczy	późne średniowiecze
43.	Jełowa	13	zlokalizowane	śląd osadnictwa, punkt osadniczy	XI-XII w., XIII-XIV w.
44.	Jełowa	14	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
45.	Jełowa	15	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
46.	Jełowa	16	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
47.	Jełowa	17	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
48.	Jełowa	18	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
49.	Jełowa	19	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
50.	Jełowa	20	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
51.	Jełowa	21	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
52.	Jełowa	22	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
53.	Jełowa	23	archiwalne	punkt osadniczy	średniowiecze
54.	Jełowa	24	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
55.	Jełowa	25	archiwalne	śląd osadnictwa	Neolit
56.	Jełowa	26	archiwalne	śląd osadnictwa	kultura łużycka
57.	Jełowa	27	archiwalne zlokalizowane	nieokreślony	nieokreślona
58.	Jełowa	28	archiwalne zlokalizowane	nieokreślony	Nieokreślona
59.	Jełowa	29	archiwalne	śląd osadnictwa	epoka kamienia?, późne średniowiecze, pradzieje
60.	Jełowa	30	zlokalizowane	punkt osadniczy	XIV-XV w.
61.	Jełowa	31	zlokalizowane	punkt osadniczy	XIV-XV w.
62.	Jełowa	32	zlokalizowane	śląd osadnictwa	neolit, kultura łużycka?, XIV-XV w.
63.	Jełowa	33	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	kultura łużycka, średniowiecze
64.	Jełowa	34	archiwalne zlokalizowane	obozowisko, punkt osadniczy	epoka kamienia, kultura łużycka
65.	Jełowa	35	zlokalizowane	punkt osadniczy	mezolit ?, XIV-XV w.
66.	Jełowa	36	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	średniowiecze
67.	Jełowa	37	Rejestrowe (nr rejestru zabytków A – 613/84)	osada, punkt osadniczy	kultura pucharów lejkowatych (neolit), kultura łużycka(epoka brązu / okres halsztacki), XIV-XV w.
68.	Jełowa	38	zlokalizowane	śląd osadnictwa, punkt osadniczy	epoka kamienia, XIV-XV w.
69.	Kępa	1	archiwalne	punkt osadniczy	epoka brązu, wczesne

					średniowiecze
70.	Kępa	2	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy, cmentarzysko	młodsza epoka kamienia, kultura przeworska (III-IV w.)
71.	Kępa	3	archiwalne	punkt osadniczy	neolit
72.	Kępa	4	zlokalizowane	punkt osadniczy	pradzieje, późne średniowiecze
73.	Kępa	5	zlokalizowane	punkt osadniczy	pradzieje, kultura łużycka, późne średniowiecze
74.	Kępa	6	zlokalizowane	osada, punkt osadniczy	kultura łużycka (późny okres wpływów rzymskich), średniowiecze
75.	Kępa	7	zlokalizowane	punkt osadniczy	kultura łużycka (okres halsztacki), wczesne średniowiecze, średniowiecze
76.	Kępa	8	zlokalizowane	punkt osadniczy	późne średniowiecze
77.	Kępa	9	zlokalizowane	punkt osadniczy	późne średniowiecze
78.	Kępa	10	archiwalne	punkt osadniczy	kultura przeworska OWR, późne średniowiecze
79.	Kępa	14	archiwalne	osada ?	XIII w. ?
80.	Kobylny	1	zlokalizowane	cmentarzysko, ślad osadnictwa	kultura łużycka lub pomorska (okres halsztacki), III w.
81.	Kobylny	2	archiwalne	ślad osadnictwa	mezolit, neolit
82.	Kobylny	3	zlokalizowane	ślad osadnictwa	XIV-XV w.
83.	Kobylny	4	archiwalne zlokalizowane	osada	średniowiecze
84.	Kobylny	5	zlokalizowane	punkt osadniczy	XIV-XV w.
85.	Kobylny	6	zlokalizowane	ślad osadnictwa	neolit, XIV-XV w.
86.	Kobylny	7	zlokalizowane	punkt osadniczy	XIV-XV w.
87.	Kobylny	8	zlokalizowane	ślad osadnictwa	XIV-XV w.
88.	Kobylny	9	zlokalizowane	ślad osadnictwa	XIV-XV w.
89.	Kolanowice	2	zlokalizowane	punkt osadniczy	nieokreślona
90.	Kolanowice	3	zlokalizowane	punkt osadniczy, osada	neolit, XIV-XV w., pradzieje
91.	Luboszyce	1	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	pradzieje
92.	Luboszyce	2	archiwalne	punkt osadniczy	kultura łużycka (epoka brązu), okres wpływów rzymskich
93.	Luboszyce	3	archiwalne zlokalizowane	ślad osadnictwa, punkt osadniczy	neolit, XV-XVI w.
94.	Luboszyce	4	archiwalne	ślad osadnictwa	neolit
95.	Luboszyce	5	archiwalne	punkt osadniczy	nieokreślona
96.	Luboszyce	6	archiwalne	ślad osadnictwa	nieokreślona
97.	Luboszyce	7	archiwalne	ślad osadnictwa	neolit
98.	Luboszyce	8	archiwalne	ślad osadnictwa	neolit
99.	Luboszyce	9	archiwalne	ślad osadnictwa	neolit
100.	Luboszyce	10	archiwalne	ślad osadnictwa	neolit
101.	Luboszyce	11	archiwalne	osada	późny okres wpływów rzymskich
102.	Luboszyce	12	zlokalizowane	punkt osadniczy	kultura łużycka (V okres epoka brązu), kultura przeworska? (okres wpływów rzymskich)
103.	Luboszyce	13	zlokalizowane	grodzisko?	wczesne średniowiecze?
104.	Luboszyce	14	zlokalizowane	punkt osadniczy	neolit, XVI-XVIII w.
105.	Luboszyce	15	zlokalizowane	osada	XV-XVI w.
106.	Łubniany	1	zlokalizowane	osada produkcyjna, punkt osadniczy	kultura przeworska (okres wpływów rzymskich), XIV- XV w.
107.	Łubniany	2	zlokalizowane	punkt osadniczy	pradzieje, XIV-XV w.
108.	Łubniany	3	archiwalne zlokalizowane	punkt osadniczy	Średniowiecze;
109.	Łubniany	4	zlokalizowane	osada, punkt osadniczy	kultura przeworska, pradzieje, XIV- XV w.
110.	Łubniany	5	zlokalizowane	ślad osadnictwa	epoka kamienia

111.	Łubniany	6	archiwalne	punkt osadniczy	wczesne średniowiecze
112.	Łubniany	7	archiwalne	punkt osadniczy	kultura łużycka (okres halsztacki)
113.	Łubniany	8	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit
114.	Łubniany	9	archiwalne	śląd osadnictwa	neolit lub okres halsztacki (kultura